

Soudobý vývoj na Blízkém východě a jeho geografické dopady na Evropu

Bakalářská práce

Studijní program: B1301 – Geografie
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7504R181 – Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)

Autor práce: **Klára Dundrová**
Vedoucí práce: RNDr. František Murgaš, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Klára Dundrová**
Osobní číslo: **P14000558**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání**
Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Název tématu: **Soudobý vývoj na Blízkém východě a jeho geografické dopady na Evropu**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Vymezit Blízký východ a popsat základní charakteristiky jeho vývoje
Analyzovat příčiny Arabského jara a jeho aktéry
Příčiny, vývoj a důsledky uprchlické krize
Nastítnit důsledky pro současnou Evropu

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **cca 45 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

CARDINI, Franco. Chalífa a západ, Vyšehrad 2015. ISBN 978-80-7426-632-1

**GHANEM, Hafez. The Arab Spring Five Years Later: Case Studies. New York
Brooking Institute. ISBN 978-081572-720-2**

KROPÁČEK, Luboš. Islám a Západ. Vyšehrad 2002. ISBN 80-7021-540-2

**KURAS, Benjamin. Jak zabít civilizaci. Praha: Eminent 2015. ISBN
978-80-7384-387-8**

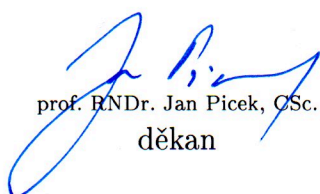
MENDEL, Miloš. Arabské jaro, Praha: Academia 2015. ISBN 978-80-200-2474-9

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. František Murgaš, Ph.D.**

Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **7. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.
vedoucí katedry

dne

17 -05- 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 2.5.2017

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala RNDr. Františku Murgašovi, Ph.D. za cenné připomínky, rady, pomoc a věnovaný čas při vypracovávání této práce. Dále bych ráda poděkovala svým nejbližším za podporu nejen při psaní bakalářské práce, ale v průběhu celého studia.

Anotace

Ve své bakalářské práci se zabývám především vývojem na Blízkém východě. V první části práce uvádím základní informace ohledně islámu, které pomohou k pochopení řešeného problému. Jako počátky konfliktů na Blízkém východě popisuji problematiku Arabského jara ve vybraných zemích, jako je Tunisko, Egypt, Libye, Sýrie a Bahrajn. Nepokoje v těchto zemích podpořily vývoj tzv. Islámského státu, kterému věnuji samostatnou kapitolu. Následně poukazuji na dopady zmíněných konfliktů, na Evropu. Mezi ty nejvýraznější patří migrace a teroristické útoky na území evropských států. Na závěr se věnuji evropským hodnotám, které úzce souvisí s problematikou migrace.

Klíčová slova: Blízký východ, islám, Arabské jaro, migrace, Evropa, Islámský stát, terorismus, evropské hodnoty

Annotation

In my bachelor thesis I deal mainly with development in the Middle East. In the first part of the thesis I give basic information about Islam, which helps to understand the problem. As the beginnings of conflicts in the Middle East, Arab Spring issues are described in selected countries such as Tunisia, Egypt, Libya, Syria and Bahrain. The turmoil in these countries has encouraged the development of the so-called Islamic State, to which I devote a separate chapter. I then point out the effects of these conflicts on Europe. Among the most striking are migrations and terrorist attacks on the territory of European states. Finally, I focus on European values that are closely related to migration issues.

Key words: Middle East, Islam, Arab Spring, migration, Europe, Islamic state, terrorism, European values

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Islám.....	12
2.1. Pilíře islámu	12
2.2. Korán.....	14
2.3. Šari'a	17
2.4. Káfir	18
2.5. Džihád	19
2.6. Umma.....	20
2.7. Sunnité a šíité	20
2.8. Chalífát.....	21
3. Blízký východ	21
4. Arabské jaro	23
4.1. Tunisko.....	24
4.2. Egypt	25
4.3. Libye	27
4.4. Bahrajn	28
4.5. Sýrie	30
5. Islámský stát.....	34
5.1. Historie Islámského státu.....	35
5.2. Fungování správních orgánů islámského státu	36
5.3. Výchova nových rekrutů	37
6. Dopady na evropskou společnost	39
6.1. Migrace	39
6.2. Teroristické útoky.....	42
6.2.1. Charlie Hebdo, Paříž 2015.....	42
6.2.2. Ruské letadlo 2015	42
6.2.3. 13. listopad, Paříž 2015	42
6.2.4. Brusel, 2016.....	43
6.2.5. Nice, 2016	43
6.2.6. Berlín, 2016.....	43
6.3. Ochrana vnějších hranic	44
7. Evropské hodnoty.....	46
7.1. Hodnoty obyvatel České republiky.....	50
7.2. Dotazníkové šetření	53
7.3. Zhodnocení.....	56
8. Závěr	58
9. Seznam literatury.....	59
10. Přílohy.....	64

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
IS	Islámský stát
NTC	National Transitional Council (Národní přechodná rada)

Slovníček pojmů

Alí	nástupce Mohameda, čtvrtý chalífa
Alláh	bůh islámu
Al-Haram	mešita v Mekce
Al-Káida	teroristická organizace
Al-Kitáb	písmo, kniha
Axiologie	nauka o studiu hodnot
Blízký východ	podle Ministerstva zahraničních věcí České republiky jde o území států: Bahrajn, Irák, Írán, Izrael, Jemen, Jordánsko, Katar, Kuvajt, Libanon, Omán, Palestina, Saudská Arábie, Spojené arabské emiráty a Sýrie
Džihád	úsilí, snaha o víru
Fikh	právní věda
Džibráil	archanděl
Hadždž	pouť do Mekky
Hidžra	putování
Chalífát	vedení muslimské obce
Islám	jedno ze tří monoteistických náboženství
Islámský stát	teroristická organizace
Íd-ul-Adhá	svátek ukončení poutě do Mekky
Ka'ba	svatyně v Mekce
Káfir	nemuslim
Korán	Slovo boží, Svatá kniha islámu
Mekka	město v Saudské Arábii, místo narození Mohameda
Mohamed	Prorok islámu
Muslim	věřící v islám
Ramadán	měsíc v muslimském lunárním kalendáři
Sawn	půst v měsíci Ramadánu
Sunna	soubor Mohamedových výroků
Sunnité	nejpočetnější větev islámu
Súra	kapitola v Koránu
Šaháda	vyznání k islámu, k jedinému bohu Alláhovi
Šahíd	padlý bojovník za svatou věc
Šaría	islámské právo
Šíité	druhá nejpočetnější větev islámu
Umma	společenství muslimů
Zakát	almužna pro chudé

Seznam obrázků

Obrázek 1 Muslimská populace ve světě v roce 2011 (%).....	12
Obrázek 2 Ka'ba v Mekce.....	14
Obrázek 3 Pout' do Mekky	15
Obrázek 4 Korán.....	17
Obrázek 5 Rozšíření šarií ve světě.	18
Obrázek 6 Mapa Blízkého východu.	22
Obrázek 7 Území pod správou Islámského státu.....	34
Obrázek 8 abú Bakr al-Bagdádí.....	35

Seznam grafů

Graf 1 Životní hodnoty	53
Graf 2 Hodnoty Evropské unie	54
Graf 3 Hodnoty České republiky.....	55
Graf 4 Pohlaví.....	55
Graf 5 Věková struktura	55
Graf 6 Statut.....	56
Graf 7 Nejvyšší dosažené vzdělání.....	56

Seznam příloh

Příloha 1 Karikatura Mohameda Charlie Hebdo	64
Příloha 2 Karikatura radikála Charlie Hebdo.	64
Příloha 3 Ošetřování zraněných po útoku v klubu Bataclan	65
Příloha 4 Útok na fotbalovém stadionu Stade de France.....	65
Příloha 5 Plot na maďarské hranici.	65
Příloha 6 Mladí rekruti IS.....	66
Příloha 7 Vlajka IS s džihádisty	66
Příloha 8 Důležitost práce v roce 2008 v %	66
Příloha 9 Důležitost rodiny v roce 2008 v %.....	67
Příloha 10 Důležitost přátel a známých v roce 2008 v %.....	67
Příloha 11 Důležitost politiky v roce 2008 v %.....	68
Příloha 12 Důležitost náboženství v roce 2008 v %.....	68
Příloha 13 Názory na potřebu změn v naší společnosti v roce 2008 v %.....	69
Příloha 14 Důvěra v Evropskou unii v roce 2008 v %	69
Příloha 15 Postoj k terorismu v roce 2008 v %	70
Příloha 16 Názor na pracovní migraci v roce 2008 v %.....	70
Příloha 17 Kulturní život přistěhovalců v roce 2008 v %	71
Příloha 18 Názor na kriminalitu přistěhovalců v roce 2008 v %.....	71
Příloha 19 Přistěhovalci jako hrozba pro společnost v roce 2008 v %.....	72
Příloha 20 Zvyky a tradice přistěhovalců v roce 2008 v %.....	72

1. Úvod

Vývoj na Blízkém východě je velmi aktuálním tématem, neboť se i nás, Evropanů úzce týká. Z Blízkého východu k nám migruje stále větší počet lidí a my se tu s nimi musíme nějakým způsobem vypořádat. Tito lidé neutíkají jen před bídou a válkou, jak by se mohlo na první pohled jevit, utíkají rovněž s cílem zvýšit svůj ekonomický status, což s sebou přináší hned několik problémů, o nichž budu v práci pojednávat.

Jedná se o obyvatele muslimských zemí, proto jsem pokládala za důležité nastínit podstatu islámu. Jeho vznik, vývoj a další důležité komponenty – základní pilíře islámu, svatou knihu Korán, rozdělení muslimů na dvě větve, tedy sunnity a šíity, právo šaría a další.

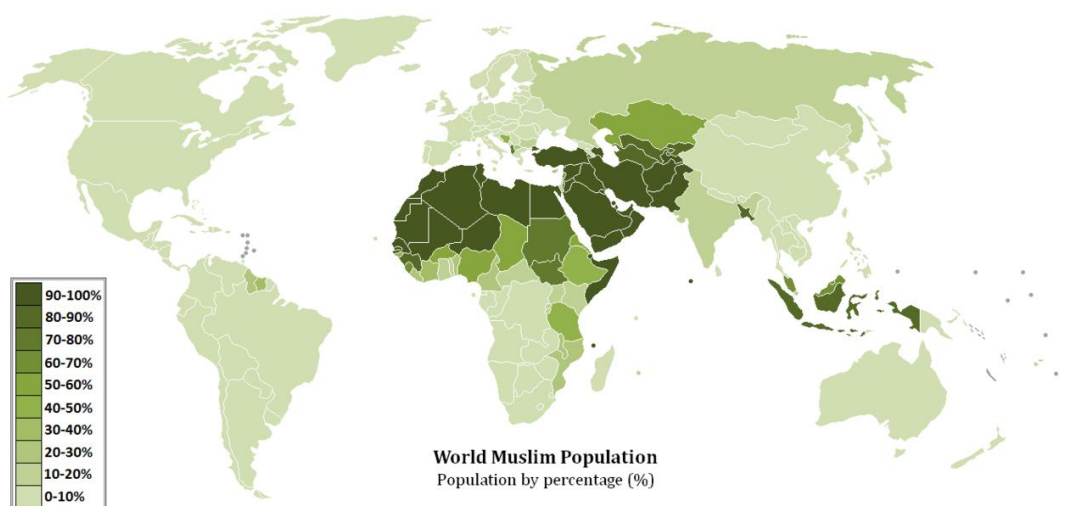
Samozřejmě je důležité vymežit prostor, jemuž se věnuji pod označením Blízký východ, pro který je hned několik kritérií. Vývoj někde začíná a pro tuto práci berme jako začátek Arabské jaro. Cílem je analyzovat jeho příčiny a aktéry ve vybraných pěti zemích, které jím byly výrazně poznamenány.

S migrací přicházejí další aktuální problémy, a to zejména problém terorismu. Dalším cíle je se zaměřit se na ty největší útoky, které se staly v Evropě a na svědomí je má zřejmě teroristická organizace Islámský stát, jemuž věnuji celou samostatnou kapitolu o tom, jak vznikl, jak k sobě verbuje další radikály a jak tento samozvaný stát funguje.

2. Islám

Asi 1,6 miliardy lidí na světě jsou muslimové, což je téměř pětina obyvatel celého světa. Je to druhé nejpočetnější náboženství hned po křesťanství. Máme tři monoteistická náboženství – judaismus, křesťanství a nejmladší z nich, islám (Lunde, 2004).

Město, kde byl Mohamed poprvé osvícen, se jmenuje Mekka. Je to oblast na západě Saudské Arábie a dnes je nejposvátnějším místem islámu. Významná je mešita Al-Haram a svatyně Ka'ba. V současnosti zde žije zhruba 700 000 obyvatel, ovšem významnější je počet poutníků, kterých sem během jednoho roku přijde více než milion. Je to také místo, kde se prorok Mohamed narodil (Crofter, 2006).

Obrázek 1 Muslimská populace ve světě v roce 2011 (%). Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4969251>

2.1. Pilíře islámu

Islám má několik součástí, které výrazně ovlivňují život každého věřícího. Prvním a zároveň nejdůležitějším pilířem je vyznání víry. Aby člověk konvertoval k islámu a skutečně vyznával tuto víru, je potřeba vyslovit s přesvědčením „*Lá iláha illa Alláh, Mohamed un rasúlu Alláh*“, což v překladu znamená: „*Není pravého boha kromě Boha (Alláha) a Mohamed je Posel (Prorok) Boží*“. Což nám říká, že Bůh je jediný, nemá žádného společníka ani potomka a nikdo jiný nemá právo být uctíván. Toto vyznání se jmenuje šaháda, a pokud je tato věta vyslovena upřímně a oddaně, tak to zcela postačí, abychom konvertovali k islámu (Ibrahim, 2009).

Druhým pilířem je modlitba, která k víře neodmyslitelně patří. Muslimové se modlí pětkrát denně, ovšem každá samotná modlitba trvá pouze několik minut. Díky ní

nalézají modlící se muslimové vnitřní klid, štěstí, útěchu a cítí, že připadají Bohu milí. Modlitba v islámu totiž představuje přímé spojení mezi věřícím, tedy tím, kdo Boha uctívá, a samotným Bohem. Není zde žádný spojenec nebo prostředník. Muslim se může modlit na jakémkoli místě, není podmíněné, aby se jednalo o místo posvátné. Může to být na poli, stejně tak v kanceláři, doma či ve škole. Jedinou podmínkou je, že to místo musí být čisté. Modlitby obvykle probíhají za svítání, poté v poledne, uprostřed odpoledne, po západu Slunce a naposled po úplném setmění (Ibrahim, 2009).

Zakát neboli almužna pro chudé představuje třetí pilíř. Zakát v překladu znamená „růst“, „očišťení“. Dát zakát ve skutečnosti znamená věnovat nějaké procento z našeho majetku určitým skupinám lidí, kteří ho potřebují. Muslimové mají povinnost platit určité procento ze zlata, stříbra i hotovosti. Všechno podle jejich učení trvale patří Bohu a veškerý majetek byl tedy člověku svěřen pouze do užívání. Částka, kterou musí pravidelně platit, se odvíjí od toho, kolik mají a jak dlouho. Nastoluje to totiž růst a rovnováhu. Samozřejmě nejsou omezeni, aby dávali i dobrovolnou almužnu (sadaqa) těm, kteří to potřebují - chudým (Ibrahim, 2009).

Neméně podstatným pilířem je každoroční půst, nebo také sawm, v měsíci Ramadán, který trvá 30 dní. Půst trvá vždy od úsvitu až do západu Slunce. V tomto měsíci se muslimové vzdávají nejen jídla a pití, ale také sexuálního styku a kouření. Musejí se vyhnout také jakémukoli asociálnímu chování. Půst posiluje jejich vědomí soudržnosti. Základním cílem je překonat svou žádostivost a touhy a snaha přiblížit se Bohu díky očištnému odříkání. „Svátek ukončení půstu“ je svátek, který ukončuje Ramadán a je jedním ze dvou hlavních svátků islámského kalendáře a slaví se první den měsíce šawwálu (Lunde, 2004).

Pout' do Mekky (hadždž), již absolvoval v roce 630 prorok Mohamed, dnes napodobují každý rok muslimové, kterým to dovolí zdraví. Alespoň jednou za život by ji měl ovšem absolvovat každý muslim. Pout', která je posledním - pátým pilířem, začíná dvanáctým měsícem islámského kalendáře. Jedná se o hromadnou pout', při níž se sjíždějí dva miliony lidí z celého světa na místo, kde bylo Prorokovi sesláno první zjevení Koránu. Poutníci se modlí ve velké mešitě al-Haram v Mekce, ve které se také nachází Ka'ba, k níž se muslimové obrací při modlitbě, a to nejen v průběhu pouti, nýbrž také při každé modlitbě v běžném životě. Představuje jakési ohnisko modliteb. Když poutník přichází na pomezí posvátného okrsku Haram, musí se uvést do stavu rituální čistoty. To znamená, že se vykoupe, ostříhá si vlasy i nehty, sundá si pokrývku

hlavy a šperky. Poté si oblékne dva bezešvé pruhy látky, kdy si jeden dá kolem pasu a druhý přes horní část těla (Lunde, 2004).

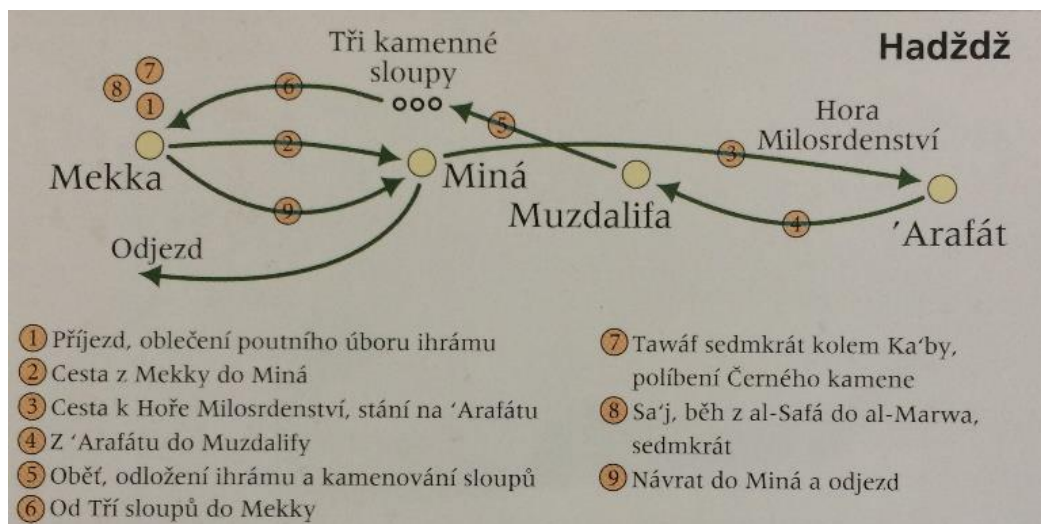

Obrázek 2 Ka'ba v Mekce. Dostupné z: <http://www.majzooban.org/en/index.php/news/1242-photos-hajj-pilgrimage-at-kaaba-mecca>

Pout' do Mekky zahrnuje rituál hadždže, což znamená sedmkrát obejít Ka'bu, sedmkrát projít údolím mezi kopci Safá a Marwa. Napodobuje se tím Hagar, což byla manželka proroka Abraháma a zároveň matka proroka Ismaela, když hledala vodu. Dále všichni společně vyslovují svá přání a prosí Boha o odpuštění. Toto konání bývá připodobňováno Soudnému dni. Pout' je ukončena svátkem Íd-ul-Adhá, což je svátek obětování a je oslavován modlitbami. Oficiálním koncem je až znamení ukončení stavu rituální čistoty, kdy si muži oholí hlavy a ženy ustříhnou vlasy (Ibrahim, 2009).

2.2. Korán

Korán je pro muslimy slovem Božím, které pokládají za dokonalé a konečné zjevení, jež bylo sesláno v arabštině Proroku Mohamedovi přes archanděla Džibráila. Prostřednictvím archanděla proběhlo mnoho zjevení v západní Arábii mezi lety 610 a 632 (Lunde, 2004). Pojmenování Svaté knihy islámu pochází z arabského al-Qur'án“. Tento název je odvozen od slovesa „qara'a“, což můžeme přeložit jako přednášení, nebo čtení. Z toho vychází povinnost muslima recitovat ze

Obrázek 3 Pouť do Mekky. Zdroj: Lunde, 2004

Svaté knihy a také skutečnost, že vlastně sám Mohamed ustanovil islám na vlastním recitování veršů. Užívá i výraz „al-Kitáb“, který se ovšem nevztahuje jen na samotný korán, ale také na všechna další Písma zjevené pravdy, jako je Starý a Nový zákon. To je důležité pro věřící judaismu a křesťanství (Crofter, 2006).

Korán se skládá ze 114 kapitol nazývaných sůry. Ty se následně dělí ještě do veršů, kterých je 6200. Zvláštností je, že jsou řazeny sestupně podle délky, a ne podle časového sledu jednotlivých zjevení a událostí. Výjimkou je však první súra „Otvíratelka“, v překladu Fátíha, která pravidlo délky nedodrží (Müller, 1997). Podle Warnera je Korán ve skutečnosti velmi snadno pochopitelný, ovšem pokud známe jeden historický fakt. Arabové v 7. století nebyli tak vzdělaní, přesto koránu rozuměli, a dokonce byli schopni debatovat o jeho významu. Warner nám dává jednoduché vysvětlení proč. Jednoduše proto, že používali o něco odlišnější korán než ten, který my můžeme zakoupit v knihkupectví. Vznikl až po Mohamedově smrti a z neznámých důvodů byl seřazen podle délky, viz výše. Korán, který můžeme mít k dispozici my, je rozdělený nahodile, a nedává tak žádný smysl, protože neobsahuje žádný příběh ani zápletku. Lze jej přirovnat k románu, u kterého rozřízneme vazbu a kapitoly přeskládáme podle délky. Význam románu se ztrácí, protože se ztratila zápleтка. Přitom každý verš je zasazen do kontextu, dával smysl, byl totiž reakcí na situace, do kterých se dostal Mohamed. Historický korán obsahuje příběh, jenž začíná básní o bohu, a následně vyhláší válku všem, kteří nesouhlasí s Mohamedem (Warner, 2015).

[Bucháří¹ 9,83,17] *Mohamed: „Muslim, který připustí, že neexistuje žádný jiný bůh než Alláh a že já jsem jeho prorokem, nesmí být zabit s výjimkou tří důvodů: jako trest za vraždu, cizoložství a zřeknutí se víry.“*

Dále dokumentuje zničení původní arabské nemuslimské kultury tolerance. Nakonec se všichni Arabové podřídily právu šaría a vznikla tak politická nadvláda islámu nad nemuslimskou Arábií (Warner, 2015).

Korán dokončuje a zároveň nahrazuje Písma dvou dřívějších monoteismů - židovskou Tóru a křesťanská Evangelia. V arabštině se nazývají Tawrát a Indžíl a v Koránu jsou několikrát zmiňována a sami muslimové přiznávají, že je tato Písma inspirovala. Korán zmiňuje řadu patriarchů a proroků Starého zákona. Někdy jen tak okrajově, někdy i velmi podrobně. Ovšem rozdíl Koránu od zbylých dvou Písem je v tom, že *“Korán není „o“ Bohu, ale sám je „přímým Božím“ slovem oslovujícím lidstvo nebo Jeho Posla Mohameda.“* Proto je Korán velmi důležitý pro muslimy. Je totiž základní složkou muslimské společnosti, která se přímo dotýká všech stránek života. Muslimové se snaží žít co nejlépe podle Koránu – znamená to být *„poslušen Boží vůle a společenským ideálem je společnost řízená jeho pokyny“* (Lunde, 2004).

Korán vpisuje islám do abrahámovské tradice, ale velmi důrazně si stojí za tím, že křesťané a židé *„překroutili zjevení“*, které jim bylo zprostředkováno proroky. Mnoho sůr se k biblickým tématům vrací a opakuje je, jako například Marii považuje za matku Ježíše a i Ježíše jako jednoho z velkých proroků, který konal někdy až zázraky. Ovšem jeho božství už popírají. Popírají a odmítají základní křesťanské dogma, tedy smýšlet o Ježíši jako o synu božím. Korán je velmi vysoce uctíván a právě jen jemu patří pojmenování „božský“. Muslimové dlouho pokládali překlad koránu za svatokrádež, protože ho pojímali jako něco nenapodobitelného. S odstupem času se překlady do cizích jazyků začaly tolerovat (Müller, 1997).

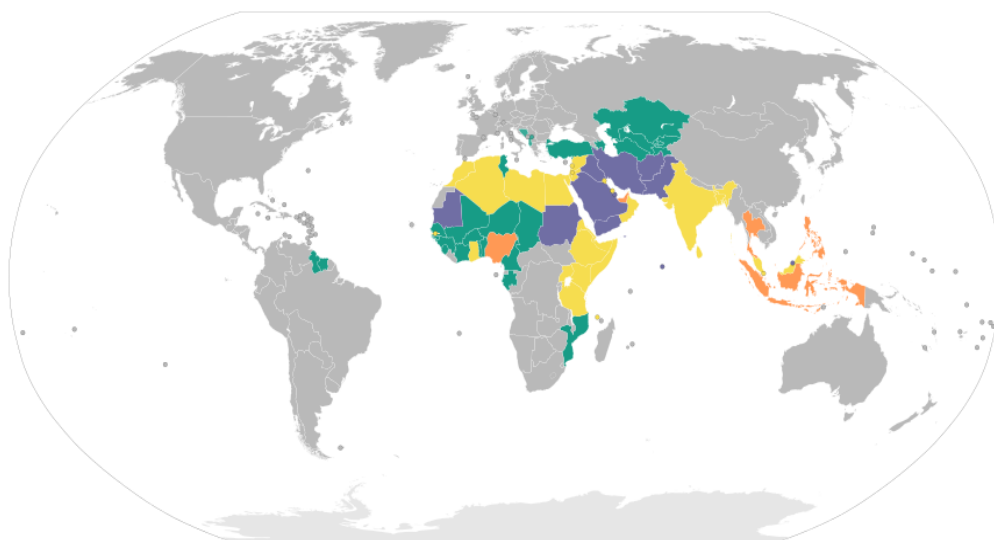
¹ Bucháří je sbírka islámských tradic - hadísů, které byly shromážděny Mohamedem ibn Ismaílem al-Buchárim (Wikipedia, 2015).

Obrázek 4 Korán. Dostupné z: <http://www.slovo-pravdy.cz/tag/koran/>

2.3. Šarí'a

Zákon islámu je závislý na koránu, ale také na sunně, což je soubor tradic, který představuje vlastní Prorokovy výroky, rady a reakce či jednání v různých situacích. Ve společenské praxi potřebuje určitou odbornost a znalost, kterou zaručuje právní věda nazývaná „fikh“ (Müller, 1997). Podle Warnera je právo šaría základ pro náboženský, politický a kulturní život všech muslimů. Podle jiných autorů toto náboženské právo také upravuje všechny stránky života, konkrétně například určuje správný způsob bohoslužby, rituálu, chování i právních vztahů, jako je manželství nebo naopak rozvod, dědictví a obchodní kontrakty (Lunde, 2004). Podle Müllera je šaría doslova cestou, kterou je třeba se ubírat. Je to zákon, který předepisuje věřícímu, co dělat smí, co naopak nesmí a čeho se má vyvarovat, aby byl správným muslimem. Základním kamenem islámu je víra pouze v jednoho Boha, Alláha. Warner (2015) říká, že pro většinu lidí – nemuslimů – nedává islám smysl, nedokáží ho pochopit nebo si alespoň myslí, že se nedá pochopit. Podle něj je ale základem poznat šariu, porozumět principům, protože je založen na odlišných pohledech na lidstvo, vědomosti, etiku i logiku. Pokud islám pochopíme, zjistíme, že je velmi logický. Nejenže mu budeme rozumět, budeme moci také předvídat, co bude následovat.

Šaría v muslimských zemích

- Země, kde šaría nemá vliv na soudnictví
- Země, ve kterých se šaría uplatňuje ve věcech osobního statusu (manželství, rozvod,..)
- Země, kde se plně uplatňuje šaría (jak ve věcech osobního statusu, tak v trestním řízení)
- Různě v různých částech země

Obrázek 5 Rozšíření šaría ve světě. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0ar%C3%ADa#/media/File:Use_of_Sharia_by_country.svg

2.4. Káfír

Původní arabské slovo, které se používalo pro „nemuslimy“, je slovo „káfír“. „Nemuslim“ se používá v překladu práva šaría. Ovšem káfír má i trochu jiný význam. Byl to především „ten, kdo zatajuje pravdu islámu“. I v koránu se píše, že káfira je možné nenávidět, zotročovat, zesměšňovat, mučit a mnoho dalších hrozných věcí. Jinými synonymy jsou například modláři, ateisté, budhisté, pohané, polyteisté, „lid Knihy“ – židé a křesťané. Káfír je obsažen ve všech, protože ke všem přistupuje stejně. V náboženském islámu jde muslimům o to, aby se vyhnuli peklu a dostali se do ráje. Jenže to, co Mohamed dělal káfírům, nemělo s náboženstvím vůbec nic společného, zato s politikou ano. Káfiry se zabývá především politický islám, protože nemusí být příliš zajímavé, zda a jak muslim uctívá Alláha, ale především by nás mělo zajímat, jak se muslimové chovají k nám. Z tohoto důvodu by se každý káfír měl o politický islám zajímat (Warner, 2015).

Korán 47:4 *A když se na bojišti střetnete s káfiry, stínejte jim hlavy, a až jim způsobíte úplnou porážku, pevně je spoutejte!*

Korán 3:28 *Nechť si věřící neberou káfiry za přátele místo věřících! Kdo tak učiní, nedostane se mu od Boha ničeho, leda v případě, že byste se od nich obávali nějaké hrozby. A Alláh vás varuje před sebou samým a u Alláha je cíl konečný.*

2.5. Džihád

Jednou z nejdůležitějších povinností muslimů je právě džihád. Ačkoliv nepatří do jednoho z pilířů islámu, přesto bývá označován jako „šestý pilíř“. Jedni z prvních učenců ho k pilířům chtěli připojit jako základní povinnost na základě jeho významu (Lunde, 2004). Tento výraz je někdy také překládán jako „zápas o víru“ nebo „úsilí o dobro“ a také jako „potlačení nevěřících“. Džihád tedy znamená usilovat a snažit se o „věc boží“, v originále „fi salbilí ‘lláh“ (Crofter, 2007). Rozlišujeme dva druhy džihádu, a to malý a velký džihád. Toto rozlišení pochází z Prorokova hadísu (Lunde, 2004).

Crofter říká, že tzv. „džihád srdcem“ je velký a vnitřní džihád. Ten představuje úsilí věřit a chovat se tak, jak říká Bůh a jak se mu to líbí. Dále představuje sebezdokonalování v prokazování úcty a poslušnosti Bohu, také jak mají být muslimové podřízeni Božskému prikázání a vykonávání dobrých skutků. Tedy musejí naopak přemáhat i veškeré své chůtice a další osobnostní negativa. Tuto podněcující snahu o úsilí samozřejmě najdeme v koránu, například ve 34. sůře:

„Ani vaše bohatství, ani vaše děti nejsou tím, co přiblíží vás k Nám nejvíce, kromě těch, kdo uvěřili a zbožné skutky konali, a takoví budou mít odměnu dvojnásobnou za to, co konali, a v komnatách rajských budou dlít.“

Další způsob chápání džihádu je společensky mnohem známější, ale také závažnější. Tzv. „zákonná válka“ představuje malý džihád, která je kolektivní činností. Nepřáteli jsou nevěřící, kteří sousedí s islámským územím, a ještě před samotnou válkou, kterou oficiálně vyhláší chalífa, jsou vyzýváni k tomu, aby konvertovali k islámu. Pokud konvertují, jsou přijati do skupiny věřících (Lunde, 2004). Jde o boj o víru navenek a samozřejmě jej lze pojmout z mírového, ale i bojového hlediska, kdy jdou muslimové do zmíněné „zákonné války“. Každý muslim je v případě potřeby povinen jít bojovat. Bojovník za svatou věc se nazývá „mudžáhíd“ a v případě, že padne, je označován jako „šahíd“. Šahíd není vystavován rozsudku při Posledním soudu, ale naopak se hned dostává do nebe. I v Koránu najdeme verše, které přímo vybízejí k boji za víru. Bohužel nejen ve smyslu duchovním, ale také vojenském. Mohamed ho nazval malým zřejmě proto, že mu nepřikládal takovou důležitost jako džihádu pro zvnitřnění víry. Ovšem byl takovým odhalením, že duchovní argumenty selhaly a muslimové museli přejít k poslednímu řešení. V dnešní době se dospělo k tomu, že je tato forma zbytečná a neuplatnitelná. Islám pochopil to, co pochopily křesťanské církve po třicetileté válce, že bojem stejně nedosáhnou kýženého výsledku. Moderní teologie ani filozofie proto takový islám ani nehlásají a snaží se vést velký

džihád. Na druhou stranu má však malý džihád kolektivní povinnost zapsanou i v Koránu, což například křesťanství v Novém zákoně nemá. Jde však jen o formu výkladu, kdo se hlásí k velkému a kdo k malému, bojovému džihádu. To, že teroristé se hlásí k bojovému džihádu, je jasné, ale jako nemuslimové bohužel nevysvětlíme, že tím islám jako celek diskreditují, to musejí udělat právě neortodoxní muslimové (Crofter, 2007).

2.6. Umma

Umma zahrnuje celosvětové společenství muslimů. Ať se jedná o bohaté muslimy například v emirátech Perského zálivu nebo chudé v Gambii. Toto označení bylo přijato při vzniku muslimské obce v Medíně už v roce 622. Umma má společné vnější znaky jako dané modlitby v daných časech, půst v měsíci ramadánu, čtení Koránu, modlitby v arabštině, postavení žen a mnoho dalších (Lunde, 2004).

2.7. Sunnité a šíité

Sunnité a šíité žili spolu v jednotě jen velmi krátkou dobu, islám jako celek se začal velmi brzy rozpadat na dvě části. Přitom dodnes se obě skupiny v zásadních otázkách, jako je dodržování pěti pilířů, snaží držet příkladu Proroka a chovat se tak, aby se líbily Bohovi, napodobují tedy chování a jednání Proroka. Vykonávají stejné obřady a modlitby. Určité rozpory a odlišnosti nacházíme v pojetí světské a duchovní moci a chápání jejich vzájemného vztahu. Nejdůležitější odchylky shledáváme v interpretaci Koránu, které v důsledku zapříčinily rozdělení islámu na dva různé směry. Pro pochopení rozdělení se musíme ohlédnout hluboko do historie k Mohamedovi, konkrétně k jeho zeti Alímu. Jeho příbuzní a stoupenci označovaní také jako „legalisté islámu“ tvrdili, že za Proroka do čela muslimské obce mohou nastoupit jen členové Prorokovy rodiny. Díky tomu měl být prvním náměstkem po Mohamedově smrti právě Alí, proti kterému se vzbouřily hned dva rodinné klany. Jeden v čele s manželkou a později vdovou po Mohamedovi Ajšou, která Alího vyloženě nesnášela, jelikož pochyboval o její manželské ctnosti, když v noci zmizela a druhý den přišla za doprovodu cizího mladého muže. Mohamed po téhle události dostal zjevení, která se týkala právě cizoložství. Dalším sokem byl Muáwiji, který byl vedoucí osobností Umajjovců. Hodně poukazoval na svůj vznešený původ a usiloval tak o místo chalífy. Podle něj prý Prorok poručil, aby se do čela muslimské obce vybírali jen ti nejváženější lidé. A právě toto „soupeření o nástupnické právo“ vyvolalo válku. V tzv. „bitvě o velblouda“ v roce 656 se utkal Alí s Ajšou, kde zvítězil. Další rok bojoval proti

Muáwijovi. Bitva se odehrávala u Siffínu na pravém břehu řeky Eufrat. Tam si bojovníci za Muáwija napíchli na kopí fragmenty koránu a dávali tak najevo, že se „odvolávají na posvátný text jako na poslední instanci, která má rozhodnout spor“, čímž udělal na Alího lest, jelikož jeho vojáci byli zmateni a nevěděli, jak si toto gesto vysvětlit. Alí tak přistoupil na možnost vyjednávání, což mu příliš nepomohlo, naopak to jeho tábor, v němž se šířily pochybnosti a nejistota, velmi oslabilo. Ti, již stále podporovali Alího, se označovali jako ší'at Alí, tedy strana Alího a „ti, kteří odešli,“ se nazývali cháridžovci. Byla to v podstatě samostatná sekta. Oddělili se tak sunnitě, pro které je nejdůležitější dodržování a ctění tradic, jež pocházejí od Proroka, od šíitů, kteří berou víru dost citově a mají sklony až k utopické fantazii. Rozkoly a vzájemné vzdalování probíhalo několik století a v podstatě trvá dodnes. Sunnitě, kteří dnes čítají až 90 % všech muslimů, se snaží skloubit víru s lidskou i společenskou identitou. V Koránu nehledají doslovnost jako šíité, ale naopak v něm hledají skrytý smysl (Müller, 1997).

2.8. Chalífát

Instituce chalífátu znamená vedení muslimské obce v čele s chalífou. Šlo jak o náboženskou, tak o světskou moc. Chalífa byl vůdčí osobností, která řídila náboženský život, vyžadoval stejné prokazování úcty své osobě, jako se dříve prokazovala prorokovi Mohamedovi. Chalífa je v současnosti považován za titul, který je odvozen z Koránu. Otázka chalífy se stala velkým sporem v islámské teologii, jelikož o následovnictví nehovořil Mohamed ani Korán. Každá z islámských větví pojímá chalífu jinak. Pro sunnity je velmi důležitá osobní schopnost samotného chalífy, naproti tomu je pro šíity podstatné, aby se chalífou stal jen člen rodiny Mohamedovy. Nástupce tedy musí mít Prorokův původ (encyklopedie.cz, 2014).

3. Blízký východ

Blízký východ, někdy je také označován jako Střední východ (z anglického Middle East), je oblast v jihozápadní Asii, jejíž hranice se podle různých definic liší a jsou do ní zahrnovány různé státy podle různých kritérií, ať už geografických, tak i například etnických či jazykových. Za Blízký východ budeme považovat území těchto států: Bahrajn, Irák, Írán, Izrael, Jemen, Jordánsko, Katar, Kuvajt, Libanon, Omán, Palestina, Saudská Arábie, Spojené arabské emiráty a Sýrie (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015).

Obrázek 6 Mapa Blízkého východu. Dostupné z: https://mapasveta.info/asiie/stredni_vychod_mapa.html

Konflikty politické, sociální i vojenské jsou problémem Blízkého východu již desetiletí. Zmínit mohou například izraelsko-palestinský konflikt², i když není součástí problému IS. Islámský stát, kterému se budu věnovat v dalším textu, chce obnovení jednoho chalífátu, který na tomto území byl, a po válce si toto území rozdělila Francie a Velká Británie, což bylo výsledkem Sykesovy-Picotovy dohody. Ta představovala tajný plán Francie a Velké Británie, které ji podepsaly se souhlasem Ruska, na rozdělení vlivu v oblasti Osmanské říše po ukončení první světové války. Dohoda byla podepsána 16. května 1916, aniž by zvažovala případné pověření ve formě mandátu od budoucí Společnosti národů. Dohoda nese název po svých signatářích, za Francii tak učinil diplomat François Georges-Picot, za Velkou Británii Sir Mark Sykes.

² Počátek konfliktu je v 19. století, kdy docházelo k prvnímu židovskému osídlování Palestiny. To vedlo k arabským nepokojům. Po první světové válce a rozpadu Osmanské říše, se z území současného Izraele, Palestiny a Jordánska byl vytvořen protektorát Britský mandát Palestina pod správou Spojeného království. Arabům i Židům bylo umožněno se částečně podílet na Mandátu, Britové však zavedli kvóty pro židovské imigranty, které vyvrcholily přijetím tzv. Bílé knihy. To vyvolalo odpor a vedlo k útokům podzemních židovských organizací na britské cíle. Byl připraven plán na rozdělení Palestiny. Židé tento plán přijali, arabští zástupci ovšem ne, a tím byla rozpoutána Válka za nezávislost Izraele.

4. Arabské jaro

Události, které začaly otrásat Blízkým východem už od konce roku 2010, byly velmi dramatické a jsou označovány v Evropě jako „arabské jaro“. Konkrétně v Tunisku, kde to všechno začalo, se tato událost nazývá jako „jasminová revoluce“. Ze západních sdělovacích prostředků i politických prohlášení plynulo, že přijdou pozitivní politické změny. Mělo jít o jakousi neurčitou svobodu, která nebyla vlastně nikdy konkrétně specifikovaná, ale kterou chtěly davy lidí, které vyšly do ulic. Tyto revoluce byly mířeny proti autoritářským režimům, které jsou v zemích Blízkého východu a jež měla vystřídat demokratizace státní správy a obecně veřejného života jako takového. Ovšem odborníci ve svém oboru, kteří se touto problematikou zabývali, jako například historici, religionisté, islamologové a další varovali před pozitivním nahlížením na probíhající události. Poukazovali na mnoho věcí, které ostatní vůbec nevnímali a byli nadšení z nadcházejících změn, neboť si přáli, aby skutečně nastaly. Odborníci se obávali, že *„demokracie podle západních představ nemusí být strategickým cílem jednotlivých opozičních seskupení“*. V západních, tedy evropských i amerických kruzích se začaly objevovat „ideologická kliše“, že hodnoty jako je právě demokracie, lidská práva a jiné jsou hodnotami obecně platnými po celém světě a svět arabský k nim pomalu také spěje. Mendel mluví také o tom, že západní nadšení bylo velmi ukvapené. Západ měl totiž představy, že to bude tzv. „arabský dominový efekt“. Byl jen jediný důvod, který vcelku podstatně oslaboval nadšení a zanícení, a sice *„strach o destabilizaci oblastí, kde leží strategické světové zásoby ropy“* (Mendel, 2015).

Vzhledem k tomu, že jsme tyto projevy jako Západ hodnotili a posuzovali pouze z jedné strany a z jednoho pohledu, ukázalo se, že máme velmi zkreslený pohled na arabské dějiny i islám obecně. On totiž i samotný pojem „jaro“ je čistě evropský a arabský svět ho vůbec nepřijal za své. Pro nás je jaro nejen jedním z ročních období, ale také se k němu váží poetické i historické souvislosti, navíc u nás jaro probouzí představu čisté, květné přírody, kdy opouštíme chmurnou zimu. Je s ním spojováno také tzv. „jaro národů“, což připomíná řadu nacionalistických a antimonarchistických revolučních vystoupení, které v Evropě proběhly mezi lety 1848 až 1849 nebo v roce 1968 v rámci „pražského jara“ a v neposlední řadě také „politické jaro“, které je vázáno na události na přelomu 80. a 90. let 20. století, kdy ve střední a východní Evropě padl komunistický režim. A právě to Arabské jaro mělo být na základě historické zkušenosti obdobou těch „jar evropských“. Arabské jaro zasáhlo v podstatě celý Blízký východ,

ovšem v různé míře. V Tunisku, Libyi, Sýrii, Jemenu a Bahrajnu propuklo ve velkém, na základě politických podmínek, náboženské situace a celkové společenské struktury. V jiných případech šlo o vnitropolitické problémy a hrozilo, že se změní v sociální konflikt. Tak tomu bylo v zemích jako Libanon, Jordánsko, Maroko, Alžírsko a Saudská Arábie. V Palestině a Iráku pokračovaly vnitropolitické problémy více méně konstantně, bez ohledu na vývoj a revoluce, které probíhaly v sousedních státech (Mendel, 2015).

4.1. Tunisko

Za začátek revoluce je považován 17. prosinec 2010. Šestadvacetiletý Mohamed Búazízí se v Tunisku ve městě Sídí Bú Zíd upálil. Bylo to vyústění toho, že již několikrát prodával ovoce a zeleninu na tržišti bez povolení, protože nedokázal najít lepší práci, a policisté mu jeho zboží zabavili. Podle některých zdrojů bylo jeho zboží zabaveno, ale také jako ponížení rozházeno po náměstí. Slovně se proti tomu ohradil a úřednice z tamní radnice mu přede všemi lidmi, kteří se okolo shromáždili, uštěďřila pohlavek a urazit měla i jeho nemohoucího otce. Ačkoliv jsou v Tunisku velmi rozvinutá ženská hnutí a s ohledem na lokalitu mají nevšední vztah k postavení žen, tak nebylo úplně běžné, aby žena ponižovala muže, navíc na veřejnosti. Pro Mohameda to nebylo jen osobní ponížení, ale ukázalo, jak je státní moc arogantní a že si „*dovede perlustrovat nezaměstnanou mládež a tvářit se, že si může dovolit vše, protože za ní stojí Francie a Evropská unie s jejich konceptem tzv. jižního partnerství*“. Na základě toho se Mohamed doma rozloučil se svou matkou bez toho, aniž by jí řekl, co se skutečně stalo. Ještě ten samý den se na náměstí vrátil, polil se hořlavinou a zapálil. Podle Mendela jsou evropské sdělovací prostředky poněkud kýčovitě, když jde o pojmenování událostí, které se odehrávají v oblastech s nedemokratickými režimy. Pro události v Tunisku totiž novináři zvolili poněkud nevhodný, již zmiňovaný symbol jasmínu, jakožto keře, který má výrazně voňavé květy, ale najdeme ho v mnoha oblastech Středomoří a není pro Tunisko ničím jedinečným (Mendel, 2015).

Nejen v křesťanství, ale i v islámu je sebevražda ať už z politických či etických důvodů šokující a právně i morálně nepřijatelná. Jen podle radikálů je možné sebevraždu ospravedlnit, mohlo by jít totiž o „mučednickou smrt“, přičemž sebevrah – mučedník, je doslova „svědek Boha“ (šahíd). Je ale podmíněna tím, že při ní musí být zneškodnění nepřátel, a jde tak o „*součást osvobozenéckého boje proti cizí, bezvěrecké moci*“. Mendel uvádí, že pouze laici považují za politicky motivovanou vraždu za

nejvyšší projev oběti v zájmu celé společnosti, ale jen v případě, že „mučedník“ kromě sebe opravdu zabije také nepřátele, což mohou být jak vojáci, tak bezvěreční civilisté. Pokud se mu tato podmínka nepodaří, pak je jen pouhým sebevrahem (Mendel, 2015).

Mohamed Búazízí byl jediným členem poměrně velké rodiny, který alespoň malým ziskem pomáhal udržovat rodinu při životě. V Tunisku je velké množství obyvatel, kteří mají existenční problém, proto mnoho lidí jeho čin pochopilo, ztotožnili se s ním a začala velká vlna nepokojů. Do ulic vyšli především mladí lidé, kteří tak vyjadřovali nespokojenost s ekonomickou situací, s korupcí, nezaměstnaností a dalšími negativními faktory místní společnosti. Lidé vyšli nejprve ve městě Sídí Bú Zíd, ale během krátké doby se nepokoje rozšířily do většiny měst po celém Tunisku, což bylo především díky sociálním sítím, které v Tunisku byly poprvé využity k organizování masových akcí. Většina mladých lidí se shodovala, že to bylo ze zoufalství, i když ne každý s tím souhlasil. V následujících několika týdnech se po vzoru Mohameda Búazízího zabilo více jak deset mladých lidí, což arabský svět ještě nezažil.

Protesty byly krvavé a policie si pomáhala také slzným plynem, kdy dav ochromovala (Mendel, 2015). Prezident Ben Alí nakonec 14. ledna 2011 utekl do Saudské Arábie, jeho útěk byl nakonec jednou z příčin pádu autoritářského režimu. Následně byl vyhlášen výjimečný stav a přechodná vláda, v jejímž čele byl premiér Ghannúší, který ovšem rezignoval po necelých dvou měsících, jelikož občané si nepřáli, aby ve vládě zůstali původní členové. Byla rozpuštěna původní vládnoucí strana - Ústavní demokratické sdružení a začalo vznikat mnoho nových stran (Kropáček, 2017). Do prvních parlamentních voleb, které se konaly v říjnu 2011, se přihlásilo zhruba 80 politických stran. (BBC, 2012). Podle Kropáčka bylo velmi významné při směřování k pluralitní demokracii to, že jejich představitelé byli schopni jednat a uzavírat dohody mezi různými složkami společnosti. Na základě toto získal tuniský Kvartet národního dialogu v roce 2015 Nobelovu cenu míru. Dokázali spolu spolupracovat zaměstnanecké odbory, právníká sdružení, podnikatelské konfederace i lidskoprávní aktivisté (Kropáček, 2017).

4.2. Egypt

V Egyptě vyšli především mladí lidé poprvé do ulic 25. ledna 2011, aby vyjádřili nespokojenost s politickým systémem ve své zemi. I zde sehrály velkou roli sociální sítě, přes které se mladí lidé hromadně mobilizovali a domlouvali, proto se jim začalo říkat „facebooková generace“. Podle novinářů, ale i odborníků to byla konečně cesta

k demokracii. V Egyptě byl totiž nastaven systém „řízené demokracie“, který projevoval alespoň určité náznaky politického liberalismu. Mezi takové buřiče a věčně nespokojence patřilo sdružení muslimských bratří, skupiny intelektuálů, disidentské kluby či studentské spolky levicových aktivistů marxistické orientace. Protestní akce se konaly především na Náměstí osvobození, v originále Majdán at-Tahrír, přičemž západní média část názvu převzala a hovořila o něm jako o Tahríru v Káhiře. Setkávali se zde lidé s různými názory a postoji na kulturu, náboženství nebo i na politiku, s různým životním stylem, a přesto je tady spojovala jakási tolerance a chuť bojovat proti brutalitě politického systému. Dokonce proběhl 6. února tzv. Den bratrství, kdy egyptští muslimové a křesťané ukazovali, že spolu dokáží žít, že jsou především jeden národ a jde jim o stejnou věc. Následně na náměstí začali stavět stany, až vznikl jakýsi provizorní kemp. Protesty se samozřejmě začaly šířit celou zemí a Mubárakův režim začal mít strach, neboť začali protestovat lidé také ve městech jako v Suez, Alexandrii, Port Saidu a dalších, které byly vcelku sekulárními (Mendel, 2015).

Na 28. ledna byl vyhlášen Den (pátek) hněvu, kdy se po běžných pátečních modlitbách vydalo do ulic hned několik statisíců lidí, kteří poprvé začali hlásat „aš-Ša’b juríd isqát an-nizám“, což v překladu znamená „lid chce svržení režimu“. Bohužel režim odpověděl tím, že z věznic propustil řadu trestanců, kteří pod dohledem tajné policie napadali demonstrující. Tyto události stejně jako v Tunisku vysílala televize Al Jazeera, díky níž o dění věděl celý svět, a do demonstrací se přidalo více lidí přímo v Egyptě, protože je záběry velmi pobouřily. Vzápětí začaly boje uvnitř vlády především o to, kdo se stane prezidentem a nahradí tak stávajícího 82letého Mubáraka, který byl už nemocný a neoblíbený. Začalo se hovořit, že by moc mohl převzít Mubárakův mladší syn Gamál. Lidé nechtěli, aby se z Egypta stal arabský stát, kde se zavede princip rodinné dynastie, jako je tomu například v Sýrii nebo Iráku. Gamál nebyl žádný vojevůdce ani nebyl jinak spjat s armádou, byl vystudovaný ekonom a pracoval ve sféře investičního bankovníctví. Proto ti, kteří uctívali jeho otce, z řad generálů, kterým zařídil post, nebyli nadšení, že by se do čela vlády dostal právě Gamál, který jim připadal velmi arogantní a nevyzpytatelný. Ovšem on si začal vytvářet mocenské zázemí a vazby mimo armádu. Jeho přátelé byli vlivní manažeři a bankéři, kteří měli velmi dobrý přehled o finančních tocích, především z USA. Posiloval své hospodářské i politické pozice, čehož se důstojnické elity začaly vysoce obávat, protože tak zbavoval armádu výsadního postavení. V pozadí rozvoje islámského bankovníctví stálo Muslimské bratrstvo, na které se napojovali někteří makléři a developéři. Ti začali

nakupovat státní půdu a vytvářeli waqfi, což je výraz pro formu nezczizitelné náboženské nemovitosti. V tomto případě je to nezdanitelná a vlastně i tak nějak nedotknutelná půda. Dále začali zajišťovat nemalý počet finančních transakcí nejen místních bank, díky nimž chtěli posilovat mocenské pozice Kataru, Saudské Arábie a dalších. „Američtí mecenáši egyptského režimu“ nesouhlasili s násilným potlačováním a vzhledem k tomu, že z USA po mírových dohodách šlo každý rok přes jednu miliardu dolarů na vojenskou pomoc, tak se podle toho Egypt musel chovat (Mendel, 2015).

Dne 10. února 2011 byl prezident Mohamed Husní Mubárak vyzván, aby se vzdal funkce, což odmítl, a ještě vystoupil s projevem, v němž nabádal společnost k zodpovědnosti. Ovšem den nato už abdikoval. Některé zdroje uvádí, že to bylo z důvodu získání času, aby jeho synové převedli veškerá finanční konta do jiných, pro ně spolehlivých bank. (Mendel, 2015).

4.3. Libye

V největším městě Libye Benghazi začaly protesty proti plukovníkovi Muammaru Kaddáfimu dne 15. února v „revolučním roce“ 2011. Zde proti sobě stáli příznivci Kaddáfího spolu s policií a naproti nim odpůrci režimu, což byli nejčastěji mladí lidé, kteří se obdobně jako v Tunisku i Egyptě informovali prostřednictvím sociálních sítí. Cílem bylo svrhnout model tzv. džamáhírije, což v překladu znamená cosi jako „stát lidových mas“, a chtěli nastolit jakýkoli jiný režim, který by prioritně zajistil lidu svobodu. Oproti Tunisku nebo Egyptu se zde ovšem neobjevovaly transparency, ale spíše nápisy na zdech. Nejčastěji se vyskytovaly slogany krátké, ale výstižné, jako známé „Alláhu akbar!“, v překladu „Bůh je převeliký“ (Mendel, 2015).

Typickými průvodními jevy místních nepokojů bylo především pálení portrétů diktátora, vypalování sekretariátů tzv. lidových výborů, pózování před kamerami televizních štábů a v neposlední řadě střelení ze samopalů, i když často jen do vzduchu. Zbraně získali přímo z armády. Mnoho generálů a důstojníků totiž pocházelo z neprivilegovaných oblastí, a tak se přidávali na stranu demonstrantů i s celou svou těžkou technikou. Protesty byly více vojensky orientované než v předešlých zemích. Demonstrace začínaly i v dalších městech Libye poté, co demonstranti 20. února ovládli celé Benghazi. To znamenalo získání dalších zbraní, a dokonce osídlení vojenské pevnosti. Objevily se řady přeběhlíků, kteří ještě týden před začátkem demonstrací ochotně sloužili starému režimu, jako např. řada diplomatů a ministrů. Celý režim se tak stále víc rozkládal. Dne 27. února byla založena Národní přechodná rada, v angličtině

National Transitional Council – NTC, v níž se seskupovali odpůrci Kaddáfího a která byla uznána hned několika evropskými státy, jako byla například Itálie nebo Francie, později i USA a Japonsko a další. Při bojích bohužel zemřelo i mnoho civilních obyvatel. Kaddáfí nechal bombardovat oblast, kterou demonstující, spíše už povstalci, obsadili. Ovšem co bylo rozhodující pro průběh povstání a také přežití NTC, byl mezinárodní vnější vojenský zásah, zejména letecká podpora NATO pod záštitou rezoluce 1973 Rady bezpečnosti OSN, která byla přijata 17. března 2011. Vzdušné útoky mířené proti libyjské armádě, kterých se zúčastnilo několik evropských států NATO, samozřejmě USA a Spojené arabské emiráty, Jordánsko a Katar už spíše tak symbolicky, začaly 20. března 2011. Až koncem července byla Kaddáfího armáda postupně zbavena zbraní, a to i díky intervenci, protože nemohli použít letecký prostor, a tak povstalci dobývali další města. Na Tripolis začali útočit 21. srpna. O necelé dva měsíce později, konkrétně 20. října byl dopaden i Kaddáfí. Nejprve byl při náletech zraněn a následkem toho jej dopadli a zabili jeho odpůrci. O jeho nedůstojné a také právně nepřijatelné smrti je jen velmi málo informací. Víme, že byli spolu s ním mučeni a poté popraveni jeho blízcí spolupracovníci i příbuzní. O tři dny později NTC prohlásila Libyi za osvobozenou a začaly přípravy prvních svobodných voleb po 60 letech, které se konaly v červenci roku 2012, i celkového přeorganizování všech veřejných složek. Až k 31. říjnu byla intervence NATO oficiálně ukončena. I přes svobodné volby se nepodařilo vládě převzít kontrolu nad veškerým územím Libye. Americký konzulát v Benghazi byl v září 2012 napaden islámskými radikály, zemřel zde americký velvyslanec Ch. Stevens. Nepokoje ovšem jen tak neskončily a o necelý rok později povstalci obsadili jednu z nejdůležitějších místních přístavů a nejhorší byla situace v Tripolisu (Mendel, 2015).

4.4. Bahrajn

Ačkoliv je v Bahrajnu velké procento šíitů, nejsou jejich zájmy a komunity zastoupeny jak v politických, tak správních orgánech. Až 65 procent obyvatel Bahrajnu jsou lidé, kteří vyznávají oficiální náboženství Íránu, a to ší'itu dvanácti imámů. A pouhých 9 procent obyvatel tvoří původní obyvatelé, starousedlíci a přes 20 procent obyvatel jsou místní arabští sunnité. Bahrajnská vláda měla na základě složení obyvatelstva obavy z vměšování Íránu do jejich záležitostí. I tak se bahrajnská vláda snažila začleňovat cizince, kteří vyznávali sunnu, nejčastěji šlo o Bangladéšany a Pákistánce. Nabízeli jim jakousi integraci do společnosti, jelikož chtěli změnit poměr

vyznavačů jednotlivých náboženství, a to ve výsledku způsobilo rychlý nárůst počtu obyvatel a sunnitů je už přes 31 procent. Jedním z důvodů především šíitských nepokojů a protestů v roce 2011 byla právě tato politika (Mendel, 2015).

V Bahrajnu vedly masové protesty statisíců v únoru a březnu 2011 k tvrdému zásahu státní moci, jenž stál nejen stovky životů, ale také nikdy neupřesněný počet uvězněných, mučených, zmizelých či ze zaměstnání propuštěných občanů. Demonstrace začaly 14. února 2011 - v den, který jako v předešlých zemích nazývali „Dnem hněvu“. Byl to den, jenž připadal na výročí referenda o Chartě národní akce z roku 2001. Ta měla zlepšit vnitropolitické poměry, bohužel vládnoucí rodina si nechtěla ani v nejmenším přiznat, že by nepokoje mohly opravdu vycházet z vnitřních problémů státu, ať už to byly problémy politické či sociální a jiné (Mendel, 2015).

Centrem všech nepokojů bylo hlavní město Manáma, konkrétně Perlové náměstí, kde se shromažďovali podporovatelé opozice, nejčastěji šiiti, a to mezi 14. únorem a 16. březnem 2011. Do nemocnice Salmánija byli přiváženi zranění demonstranti a vzhledem k tomu, že celý personál s nimi začal sympatizovat, stalo se z tohoto místa druhé nejdůležitější místo pro střetávání demonstrantů. Protesty probíhaly zpočátku vcelku klidně, i když se hned těch prvních zúčastnilo přes dvě stě tisíc lidí. Podpořil je i korunní princ Salmán, který měl 18. února smířlivý projev. Už počátkem března bylo všechno jinak. Začala jednat vládnoucí rodina s premiérem Chalífou Ibn Salmán al-Chalífou a mladí radikálové z hnutí Pravda a Věrnost využili situace, kdy byl stát ve všech směrech nestabilní, a útočili na sunnitské čtvrti. Ani sunnitští radikálové nezháleli a začali se ozbrojovat. Do celé situace se přidávaly bezpečnostní složky vlády, které měly za úkol zastrašovat demonstrující. V Bahrajnu byla dříve opravdu tolerantní společnost, která se velmi záhy změnila v nesnášenlivou a xenofobní. Nesnášenlivost vyvrcholila 13. března útoky na místní univerzitu a útoky na dělníky z jižní Asie, kteří byli sunnitě (Mendel, 2015).

Poté, co se protesty začaly přesouvat i na Arabský poloostrov, se nejen státy Rady pro spolupráci zemí Zálivu, a především Saúdská Arábie a vlastně i západní země začaly obávat rozšíření demonstrací šiitského obyvatelstva. V Saúdské Arábii byly obavy znát asi nejvíce. Média zveřejňovala protišiitské články, ve kterých je označovala jako „odlomenou suchou větev islámu“, která nepřinášela nic dobrého, jen ostudu a hanbu. Velmi ostré byly i televizní diskuze, při nichž byli přirovnáváni k „židovským kmenům, které za pobytu muslimů v Medíně v letech 622-627 osnovaly proti Mohamedově ummě spiknutí a paktovaly se s proradnými mekkánskými Qurajšovci“.

Bahrajnský král na základě Rady pro spolupráci států Zálivu požádal své sousedy o vojenskou pomoc. Už 14. března 2011 přes téměř třiceti kilometrový most směřovaly vojenské jednotky, které byly ze dvou třetin tvořeny vojáky ze Saúdské Arábie. Bílé tanky byly ověšeny zelenými vlajkami s nápisy „*Není božstva kromě Boha a Mohamed je posel Boží*“, nebo „*Pomůžeme bratrskému lidu Bahrajnu*“ (Mendel, 2015).

Velmi zajímavé bylo, že k zásahu došlo pouhé dva dny potom, co Liga arabských národů požádala Radu bezpečnosti OSN, která obratem také kladně rozhodla, aby zřídila bezletovou zónu nad Libyí. Spojené státy o tomto rozhodnutí nevěděly, nebyly včas informovány, a tak byly velmi překvapeny, jak se Rada hrne do pomoci. Pro ně to bylo jediné výhodné, jelikož jejich vojenské lodě kotvily nedaleko letecké základny. Ačkoliv některé evropské státy vojenskému zásahu rozuměly a chápaly jej, media žádné zprávy o zásahu nezveřejňovala. Král vyhlásil na několik měsíců „stav národní bezpečnosti“, kdy bezpečnostní složky zatýkaly více lidí, vyslychaly je a následně i mučily. Složky vnikly na Perlové náměstí, kde úplně zničily stanová městečka a nezapomněly ani na nemocnici, kterou také obsadily a zatčen byl i personál, který s režimem také nesouhlasil. Dva dny po vniknutí na Perlové náměstí byl srovnán se zemí Perlový památník, který byl paradoxně symbolem národnosti a státnosti. Značil totiž jakousi národní tradici lovu perel. Byl stržen prý proto, že rozdělával společnost, jelikož teď se stal symbolem povstání. Lidé na památník nezapomněli, v paměti si ho uchovali, stejně tak zničené náměstí, kterému začali přezdívat Náměstí mučedníků (Mendel, 2015).

4.5. Sýrie

První masové nepokoje začaly v polovině března ve městě Dará, které bylo obýváno sunnity. Předcházelo jim zatčení a poměrně brutální zacházení se skupinou středoškoláků, kteří v televizi sledovali demonstrace probíhající v Tunisku a Egyptě a sympatizovali s jejich účastníky, již požadovali změnu režimu. K tomu skandovali příslušná hesla a snažili se je napodobovat také sprejováním graffiti na zdi s podobnými požadavky. To rozpoutalo vlnu nepokojů, které byly velmi silně potlačeny armádou, a měly tak odradit další potenciální demonstranty. Navzdory tomu se vlny zatýkání, mučení i mrtvých v ulicích šířily do nejprve sunnitských venkovských oblastí a později zaplavily také průmyslová centra v zemi. Demonstranti požadovali rezignaci prezidenta Baššára al-Assada. Ten však všechny své odpůrce nazýval teroristy a, jak již bylo zmíněno, potlačoval je prostřednictvím armády. Boje v celé Sýrii byly vcelku

militarizované, jelikož zbraně si obstarali také demonstranti. Přesto někteří dokázali demonstrovat umírněně a klidně. Vyzývali prezidenta k rezignaci, nechtěli násilí, ale naopak svobodu. Komunikovali společně opět prostřednictvím sociálních sítí, kde společně tančili typický tanec „dabka“, lidé se objímali, hlásali a skandovali hesla jako „*Svobodu, svobodu, islám, křesťanství a mírovou alawíji*“³, a při tom vypouštěli holubice míru. Místo toho, aby využil takto orientovaných protestů, a vyhlásil volby, nebo se snažil také pomocí dialogu situaci v zemi zklidnit, i na tyto demonstranty poslal jednotky armády. Ty zemi rozdělovaly podle silnic a železnic a některé části úplně odřízly od sunnitů. Nějakou kontrolu nad zemí získal, ale nepokoje i tak pokračovaly dál. Do potlačování demonstrací a nepokojů nasadil prezident Assad i nejrůznější kriminální skupiny, nejčastěji však alawitské skupiny, které se také označují jako aš-Šabbíha⁴. Do klidných a mírových demonstrací se začaly vtěsňovat další ozbrojené skupiny jako větve Muslimského bratrstva, a tak se situace v Sýrii značně zhoršovala. Po vzoru Libye se USA a mnoho unijních států obávalo zasahovat do dějů v Sýrii, aby se nerozpadla syrská státnost (Mendel, 2015).

V rámci Arabského jara v syrské podobě se začaly vytvářet situace, díky kterým se z hlediska Západu zdály jakékoli pokusy o vytváření řešení a pokusy o smír nemožné a neřešitelné. Syrská lidová armáda se totiž začala štěpit, protože ji tvořili i běžní branci, kteří byli příslušníky sunnitských rodin, na které byla armáda nasazována. Vojáci také začali odmítat střílet na civilisty, mučit je i bombardovat části měst, ve kterých demonstrace probíhaly. Dezertovalo i mnoho vysokých důstojníků, díky nimž vznikla v exilu, v Turecku, Syrská svobodná armáda. Bohužel se ale na druhou stranu našli tací, kterým boje nevadili, naopak je vyhledávali a přidávali se k různým extrémistickým skupinám jako je Muslimské bratrstvo a další džihádistické skupiny. Většina jejich příslušníků ani nebyla ze Sýrie, ale přicházeli z jiných arabských a islámských států. Později se mezi nimi začali objevovat také Evropané muslimského vyznání. Dobrou organizaci a silnou bojovnost měly dvě skupiny napojené na al-Kaidu, které se snažily k sobě verbovat „*sunnitské obyvatelstvo pro extrémní výklady práva*

³ Alawité jsou společenstvím, náboženskou skupinou, která tvoří zhruba 13 % obyvatel v Sýrii. Další bychom našli například v Turecku nebo Libanonu. Je to odnož islámu, šíitské větve, ale je považovaná i za sektu. Sunnité je nepřijímají a mají je za kacíře. Možná už jen proto, že věří v reinkarnaci a mnoho jejich obřadů je propojeno s těmi křesťanskými (The Economist, 2012).

⁴ Šabbíha je výrazem pro ozbrojené alawitské skupiny. Výraz pochází z arabského slova „šabah“, což znamená doslovně monstrum. Tento termín tedy využíváme pro označení něčeho zákeřného (Mendel, 2015).

šaría, dodržování kázně při vykonávání rituálních úkonů“, a to Fronta podpory syrského lidu a Islámský stát v Iráku a Sýrii (Mendel, 2015).

Už během roku 2011 vznikla fronta na podporu Assadova režimu, kterou tvořily státy i politické a vojenské subjekty, mezi které patřili Rusko, Írán, v podstatě i Irák, milice iráckých šíitských dobrovolníků a libanonské hnutí Hizballáh. Tato fronta se především zasadila o to, že pomohla udržet jádro syrské armády. Dále nedopustila, aby sankce Západu zničily režim, a především přesvědčila členské státy NATO (včetně Turecka) v čele se Spojenými státy, aby přehodnotily jejich představy o tom, jak chtějí krizi v Sýrii řešit. Výsledkem bylo, že západní sankce se nejvíce dotkly obyčejných lidí, protože privilegované vrstvy se staraly jen o svoje pohodlí. Celá propaganda byla završena tím, že prezident spolu se svou ženou byli televizí natáčeni, jak dohlížejí přímo na místě na rozdělování humanitární pomoci. Režim se snažil svým lidem vysvětlit, že základní potraviny nemají z důvodu sankcí, ovšem jedna z možností, jak chtěli oslabovat odpor v místech s demonstranty a povstalci, bylo bránění dovozu léků, vypínání vody a elektřiny a také zákaz dovozu potravin, které humanitární organizace chtěly z Turecka do těchto oblastí dovážet (Mendel, 2015).

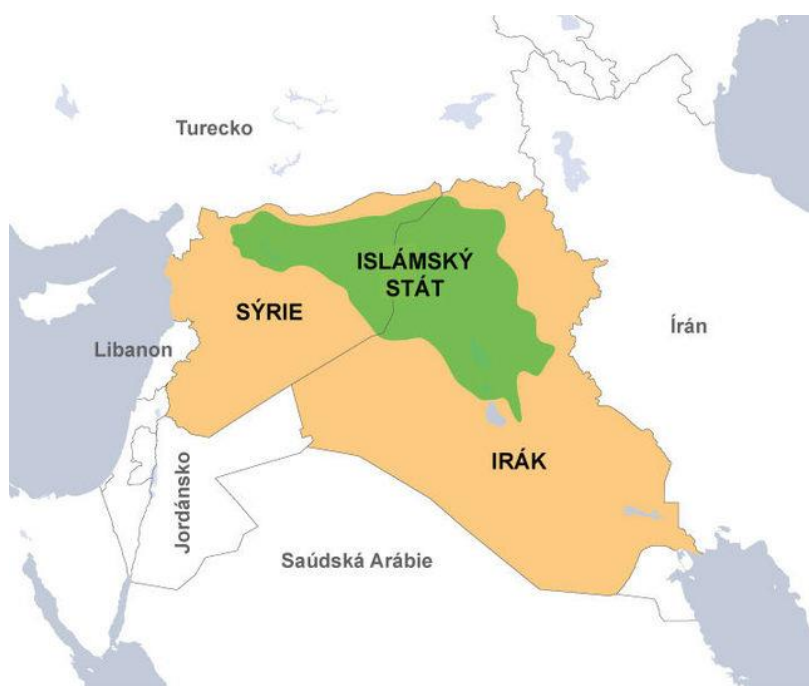
Shromáždilo se několik opozičních skupin, které měly sice stejný cíl, ale už poněkud rozdílný postup, jak jej dosáhnout. Některé chtěly vyjednávat, jiné upřednostňovaly ozbrojené akce. V konečném důsledku našly cestu ke spolupráci, avšak ne k úplné jednotě, a vytvořily Národní koalici syrských revolučních a opozičních sil, kterou uznaly země jako USA, Francie a další. Výjimečný stav v zemi byl zrušen 19. dubna 2011 a půl roku na to byl schválen zákon, podle kterého se mohly zakládat nové politické strany. Ovšem odpůrcům tento krok nestačil a stále požadovali rezignaci prezidenta (Mendel, 2015).

V průběhu konfliktu byly použity dokonce chemické zbraně, neboť 21. srpna 2013 na okrajích Damašku vybuchly sarinové bomby. Při výbuších zemřela stovka obyvatel. Nebylo zjištěno, kdo přesně nálože instaloval, a tak se obě strany osočovaly navzájem. Proto se v průběhu roku v Ženevě uskutečnilo jednání o tom, aby USA nepoužily raketové útoky na syrskou armádu, pokud syrský režim *„přistoupí na likvidaci svého arzenálu chemických zbraní“*. Ruská diplomacie sehrála v tomto jednání klíčovou úlohu. Rusko se tak *„vrátilo do hry jako konstruktivní řešitel konfliktů na Blízkém východě (a ve světě vůbec) a posílilo svou, málem ztracenou mocenskou pozici ve východním Středomoří“*. K žádnému smíření ovšem dodnes nedošlo a je zřejmé v nedohlednu. Pozice prezidenta Assada se relativně upevnila, samozřejmě za pomoci

již několika zmíněných skupin a států. V roce 2014 se do popředí dostává organizace zvaná Islámský stát, který obsadil severovýchodní oblast Sýrie a dodnes dobývá další místa nejen v Sýrii, kde vraždí špatné muslimy a západní rukojmí, což už v tomto roce začíná zveřejňovat na internetu. A tak podle Mendela má Assadův režim (za této konstelace) velkou šanci přežít svou „politickou smrt“ (Mendel, 2015).

5. Islámský stát

Pojem „Islámský stát“ (zkráceně IS) má dvojí význam. Původně se jednalo o extremistickou sunnitskou organizaci, která pod různými jmény funguje od konce devadesátých let (Aktuálně.cz, 2014). Dnes je Islámský stát radikální islámská organizace sunnitů a militantní separatistické hnutí původem z Iráku. Na dobytém území vyhlásilo samostatný stát, tzv. Islámský stát. Ten se rozprostírá na částech území států Iráku a Sýrie a není mezinárodně uznán žádnou zemí. Jeho stoupenci vyhlásili toto území za chalífát, který si nárokuje náboženskou autoritu nad všemi muslimy na světě a v němž platí pouze islámské právo šaría (AC24.CZ, 2014).

Obrázek 7 Území pod správou Islámského státu. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/islamsky-stat-mapa/r~8bfead28455b11e480c30025900fea04/r~59c782ec456211e4b3d60025900fea04/>

Islámský stát, který je budovatelem chalífátu, se zásadně liší od všech známých radikálních skupin, jako je Al Káida, Hamás, Muslimští bratři, Hizballáh a mnoho dalších. V chalífátu hraje džihád velkou roli, ovšem ne jedinou. IS bere na sebe úkol praktické organizace života a řeší jej v souladu se svými až středověkými představami. Soubor náboženských norem šaría nahrazuje jakékoliv jiné trestní a etické kodexy. Do čela se tedy dostává myšlenka „sunnitské internacionály“ – v tom spočívá odlišnost od jiných hnutí. Idea chalífátu jednoduše předpokládá návrat k „pravému islámu“.

Bojovníci IS odmítají hranice Blízkého východu a tvrdí, že vytvářejí alternativní „autenticky“ islámský politický systém (Fištejn, 2015).

Vůdci nového chalífátu vynaložili maximální úsilí, aby se nejen muslimové po celém světě dozvěděli o jeho vzniku. A zejména v ten správný okamžik: v první den posvátného měsíce ramadán roku 2014 oznámili, že se chalífát zřizuje na již dobytých územích v Sýrii a Iráku. Výhrůžka, že do pěti let bude ovládat celý arabský svět, severní Afriku a také velkou část Evropy, je alarmující. Za chalífu se prohlásil vojenský velitel abú Bakr al-Bagdádí. Své samozvání vysvětlil tím, že prý pochází z kmene Kurejšů, ke kterému náležel i prorok Mohamed. Jeho prohlášení ovšem obsahuje mnoho ambiciózních požadavků. Tím hlavním je, aby muslimové odepřeli loajalitu vůči jakékoliv jiné moci a odevzdali se moci samozvaného chalífy. Všechna uskupení islámského světa, jako jsou například emiráty, sultanáty, uznané i neuznané státy a území se ruší, neboť chalífa je prohlásil za zrušené. Dalším, provokačním slibem je srovnat se zemí buldozérem Mekku a odnaučit tedy muslimy modloslužebnictví (Fištejn, 2015).

Obrázek 8 abú Bakr al-Bagdádí. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/abu-bakr-bagdadi>

5.1. Historie Islámského státu

Kořeny této organizace zasahují ke skupině Tahvíd, kterou vedl Jordánec Abú Musa Zarkáví. Původním cílem bylo svržení jordánského krále, ovšem po invazi Spojených států a jejich několika spojenců do Iráku v roce 2003 začala tato radikální ozbrojená skupina operovat hlavně na iráckém území. Útočila jak na koaliční vojska, tak na civilní obyvatelstvo. V roce 2004 se oficiálně připojila k Al Káidě, teroristické organizaci vedené Usámou bin Ládinem, a přejmenovala se na Al Káidu v Iráku. V roce 2006 Zarkáví zemřel pod palbou amerických vojsk. Jeho nástupce Abú Hamza následně

ustavil „Islámský stát v Iráku“. Organizace od počátku plánovala převzít moc nad iráckým územím, jenže útoky proti civilnímu obyvatelstvu vedly k tomu, že se postupem času i sunnitské organizace staly odpůrci Islámského státu, který se tak dostával do izolace a slábl. Nicméně v roce 2011 se začal Islámský stát opět dostávat na výsluní, čemuž napomohlo zejména stažení amerických vojenských jednotek z Iráku a začátek občanské války v Sýrii. Členové IS začali útočit v letech 2012 a 2013, kdy se v Iráku znovu vytvořila vnitropolitická krize. Ve vnitřně rozdělené zemi již dlouho panovala nespokojenost s šíitským premiérem Núríem Málíkím, který podle menšinových Kurdů a sunnitů znevýhodňoval jejich postavení a odmítal s nimi spolupracovat. Málíkí navíc v dubnu 2014 opět vyhrál ve volbách, což celou situaci výrazně zhoršilo. Nový vůdce Islámského státu Abú Bakr Bagdádí, který stojí v jeho čele od roku 2010, chtěl sloučit IS s frontou An-Nusra, která bojuje v Sýrii proti Asadovi. An-Nusra to však odmítla, a tak IS začal v Sýrii operovat samostatně. V roce 2013 přijal nový název – Islámský stát v Iráku a v Levantě (ISIL), (Aktuálně.cz, 2014).

Dnes již víme, že jde o islamistickou džihádistickou entitu, působící v částech Iráku a v Sýrii, a že se ho pro krutost zřekla následně i Al-Káida, se kterou se oficiálně IS rozešel na jaře 2013. Mediálně bylo zaregistrováno triumfální dobytí Mosulu, druhého největšího města v Iráku. Bojovníci IS popravili desítky, ne-li stovky zajatců, zkonfiskovali letadla na mosulském letišti, a ještě zabrali vojenskou techniku, včetně tanků, vrtulníků a dalších, které Američané se slevou poskytli irácké armádě právě kvůli bojům s džihádisty. Také víme, že IS vyraboval mosulské banky, zmocnil se cenin v hodnotě až půl miliardy dolarů, takže se z IS stala nejbohatší (teroristická) organizace (Jedlička, 2014).

5.2. Fungování správních orgánů islámského státu

Mnoho islamistických internetových stránek nám přibližuje, jak zde, na území nového chalífátu, správní orgány fungují. Islamisté si vybudovali vlastní soudy, založené na právu šaría. Úředníci zajišťující chod nemocnice, místní policie i svoz odpadů

a jiných služeb zůstali na svých místech. Daně jsou podle dostupných informací nižší než za přechodního režimu v Damašku a Bagdádu. Dopravní inspekce dává pokuty pravidelně všem narušitelům. Mají zde také organizaci na ochranu práv spotřebitele, která velmi přísně kontroluje kvalitu nejen potravin. Finanční úřad, který je spojením ministerstev s bankou, vyplácí platy vojákům i běžným zaměstnancům. Platy se

pohybují mezi 400 a 600 dolary za měsíc, tato částka je zde úplně dostačující. Domy a byty, v tomto místě je nazýváme spíše příbytky, konfiskované křesťanům nebo šiitům, dostávají obyvatelé, kteří se dají do služeb chalífovi. Ti sociálně slabší dostávají dokonce příspěvky. A pokud rodina ztratila ve válce živitele, má nárok na státní podporu, která činí 100 dolarů za měsíc plus tatáž částka na každé dítě. Islamisté opravují jak kanalizaci, tak elektrické vedení v jimi obsazených městech, zřizují zde také poštu, nemocnice, obnovují nebo staví úplně nové silnice a dálnice, podél nichž zřizují autobusové linky. Renovují se školy a školství obecně, ovšem jen pro chlapce. Ekonomice se daří díky drobnému podnikání a na základě potravinových lístků se spravedlivě zajišťuje rozdělování především nedostatkových potravin, jako je v tomto případě chléb. Bohatým se bere, chudým dává – pro bohaté je zavedena speciální daň (Fištejn, 2015).

Díky obsazení Mosulu získali islamisté kontrolu nad částí ropovodu Kirkúk-Ceyhan, nad několika rafinériemi a plynovými nalezišti, a mohou tedy těžit i vyvážet mnoho energetických surovin. Denně vydělávají miliony dolarů – dumpingové ceny, 25 dolarů za barel, jsou velmi atraktivní. Velkým příjmem je také výkupné za zajatce. Tím se z chalífátu stala nejbohatší teroristická organizace světa s rozpočtem až dvou miliard ročně. Experti ze západu poukazují na fakt, že al-Bagdádí si je vědom důležitosti fungování státní správy. Proto také vyzval nejen vědce, lékaře, soudce a jiné odborníky či administrativní pracovníky, aby se k islamistům přidali a pomohli tak v nesnadné práci – budování státu. Tito odborníci přicházejí ve velkém a jsou především ze severní Afriky, Číny a Evropy. Například telekomunikační systém ve městě Rakka řídí kandidát věd z Tunisu (Fištejn, 2015).

5.3. Výchova nových rekrutů

Islámský stát si sám vychovává novou generaci bojovníků oddaných pouze IS. Mají zřízeno nespočet výcvikových táborů, kde cvičí nejen nadšence ve zralém věku, ale především děti, jimž často není ani patnáct let. Všem odpůrcům islámu hlásají smrt. Ke konci roku 2014 bylo v Sýrii evidováno cca 46 výcvikových táborů (Týden.cz, 2014).

Dnes již nejen pro syrská města pořádá Islámský stát tzv. „filmové večery“. V promítaných filmech je představeno především násilí. Na videu zaznamenaném jedním z aktivistů je například vidět skupina zajatých vojáků. Bojovníci se samopaly je nutí pochodovat nahé po poušti. Tito zajatí vojáci byli popraveni. Podle syrského psychologa Mohammeda al-Sayeda se snaží IS utupit děti natolik, aby jim toto jednání

přišlo úplně normální a aby se začaly chovat stejně nebo alespoň podobně. Islamisté totiž neuznávají jen souhlas s náboženstvím a režimem, ale předně aktivní zapojení do války proti „nevěřícím“. Dětská psychika je samozřejmě snadněji ovlivnitelná, snadněji se dětem do hlav vtloukají radikální myšlenky, snadněji se cvičí k radikálnějšímu jednání. Mluví se o nich jako o „ztracené generaci“. Jejich úkolem je nazpaměť se naučit Korán a při přijímání odřikávají přísahu: „*Pozabíjíme vás. Přijdeme, aniž byste si nás všimli. Bůh je náš vůdce, Amerika je ‚jejich‘ vůdce*“. Díky dnešnímu „světu internetu“ je získávání mladých rekrutů snadnější. Jeden z mnoha je například třináctiletý chlapec Abú Hatáb, který si s islamisty chatuje přes sociální síť Facebook, kde například zhlédl i jejich motivační videa. Již minulý rok se k této skupině přidal a chce se stát uznávaným bojovníkem. Své pocity sdělil i reportérovi z BBC: „*Mám rád IS, protože prosazuje právo šaría a zabíjejí nevěřící, jak to nařizuje Alláh. Lidé, které IS zabíjí, jsou američtí agenti. Musíme je všechny setnout. Nechci si hrát s kamarády, Alláh nás učí bojovat za příští život. Za ráj, který na nás čeká.*“ Dle jeho matky děti nemají moc na výběr. V Sýrii je normální spokojený život nečeká, děti nemají dětství. Když svého syna viděla s puškou v ruce, plakala za jeho ztracené dětství. Za chvíli ale přestala a podporovala ho, protože přece musí vychovat silnou generaci bojovníků (Müller, 2014).

Důkazem toho, jak jsou děti ovlivněné válkou, je případ čtyřleté holčičky, kterou si fotograf chtěl jen vyfotit. Ona si ovšem fotoaparát spletla se zbraní, zvedla ruce nad hlavu a začala se vzdávat. Autor snímku je fotoreportér Osman Sağırlı, který pracuje pro list Türkiye newspaper. Fotografie byla pořízena v syrském uprchlickém táboře Athmeh, v prosinci 2014. BBC s reportérem mluvila a on uvedl: „*Fotil jsem pomocí teleobjektivu, myslela si, že je to zbraň. Uvědomil jsem si, že se bojí, protože stáhla koutky a zvedla ruce. Normálně děti utíkají, zakrývají si tvář nebo se usmívají, když vidí foťák. Fotit děti v táborech považuje za velmi poučné. Dává větší smysl pochopit utrpení lidí prostřednictvím dětí, ne dospělých.*“ (Česká televize, 2015).

6. Dopady na evropskou společnost

V této kapitole se věnuji dopadům na evropskou, tím pádem i na českou společnost. Dopady jsou převážně negativního rázu. Mezi nejzávažnější patří teroristické útoky a příliv migrantů a s tím spojená ochrana hranic nejen Schengenského prostoru. Jako pozitivní dopad můžeme chápat přísun nové a levné pracovní síly, je však otázkou, nakolik je žádoucí.

6.1. Migrace

„Migrace je komplexním a dynamickým jevem, který má na Českou republiku společenské a ekonomické dopady. Vstup, pobyt a integrace cizinců na území České republiky jsou procesy s možnými pozitivními i negativními důsledky pro českou společnost – procesy, které jsou do značné míry závislé na aktivním a flexibilním přístupu ČR“ (Ministerstvo vnitra, 2016).

Krize je v dnešní době jedno z nejskloňovanějších slov nejen v médiích. Používáme ho až příliš často, proto hrozí, že by se mohlo stát, že bychom nějakou skutečnou krizi mohli přehlédnout či podcenit. Podle některých autorů je momentální migrační krize právě tou krizí, která je velmi podceňovaná, a přitom vážná. V nedávné době jsme překonali finanční a ekonomickou krizi, která probíhala v letech 2008 a 2009 a jež byla zřejmě největší krizí svého druhu za posledních 80 let. Poté nastala další krize, tentokrát dluhová. Zadlužily se státy, které byly do té doby relativně stabilní, co se eurozóny týče. Konkrétně můžeme mluvit například o Řecku. V roce 2014 vypukla krize na Ukrajině, která je podle některých autorů chybně označována a nazývána jako rusko-ukrajinský konflikt. A v neposlední řadě jsme se dostali až k zmiňované migrační krizi, jež naplno propukla v roce 2015 (Klaus, Weigl, 2015).

Migrace je známý a trvalý jev. Lidé už od pradávna odchází za svých domovů, kde stát nefunguje, krachuje, země je sužovaná válkou nebo přírodní či lidskou katastrofou. Již v minulosti musela Evropa čelit invazi tzv. barbarských národů, které přicházely do antického světa. Evropa tak musela čelit jak civilizačnímu, tak kulturnímu úpadku, všechny poměry, které zde byly, byly znejistěny – dnes si tuto situaci zřejmě už asi ani nedovedeme představit. Do „starých kolejí“ se Evropa vracela několik století. I později se musela bránit nájezdům například Turků, Arabů či Mongolů. Zatím se vždy ubránila. Dnes jde o podobnou „zásadní výzvu pro budoucnost Evropy“ a potažmo i České republiky. Jenže dnes vystává otázka, zda Evropu vůbec chceme bránit (Klaus, Weigl, 2015).

Nejen v médiích, ale také v politických debatách se používá výraz „uprchlíci“ špatně. *„Nejsou to uprchlíci, neboť oni před ničím neutíkají, oni utíkají za něčím. Neutíkají kvůli hladu. Kvůli hladu v Africe umírají jiní, ale ti nemají dostatek prostředků na zaplacení velké sumy převaděčům za transport přes Středozemní moře. Masově neutíkají ani ti, kteří jsou bezprostředně ohroženi na životě, ti utíkat nemohou“* (Klaus, 2016).

Uprchlíci nejen z Blízkého východu, ale také ze Severní Afriky představují momentálně pro Evropu nejsložitější problém. Nejde jen o alibismus politiků, strašení medií, která vše jen nafukují? Nebo jen strach, že téměř 90 % uprchlíků jsou vyznavači islámu a pro Evropany každý druhý terorista? Podle izraelského experta na Blízký východ Mordechaje Kedara, je však strach oprávněný především proto, že Evropa je prý „změkčilá“. Evropa je od 2. světové války až posedlá dodržováním lidských práv a svobod, což většina muslimů bere jako slabinu. Protože oni se nechtějí přizpůsobit naší společnosti, ale změnit ji. Jednou mu jeden Francouz údajně řekl, že se nestěhuje z Alžírsko do Francie, ale bere si Alžírsko do Francie. Ani český spisovatel Ondřej Neff nevidí příliv běženců jako pozitivní jev. Nemyslí si, že je to úplný konec Evropy, je však nutné podotknout, že klidné časy skončily. Prý si až sobecky namlouvá, že nás v Čechách nelegální migrace tolik nepostihne, jelikož nejsme pro ně až tak zajímaví (Hympl, 2015).

Projektový manažer Mezinárodní organizace pro migraci Jan Schroth říká, že: *„Z globálního historického hlediska se neděje nic, co by Evropa nemohla zvládnout.“* Dodává: *„To, čím je situace výjimečná a dramatická, je počet mrtvých - to, že na hranicích Evropy umírá často zbytečně tolik lidí.“* Podle jeho slov z června 2015 se počet uprchlíků v tomto roce nezvýšil. Legálně přichází do Evropy až 800 000 cizinců. Problémem jsou ti nelegální, kteří s sebou nesou velké procento kriminality. Podle Schrotha je třeba bojovat s mezinárodním organizovaným zločinem (Česká televize, 2015).

Nejvíce uprchlíků, kteří cestují hlavně přes Středozemní moře, má namířeno k pro ně nejbližší Itálii či Řecku. Největší vlna běženců je samozřejmě, jak již bylo zmiňováno, z regionů sužovaných válkou. Můžeme to také vidět na číslech z roku 2013 a 2014. Zatímco v roce 2013 požádalo o azyl v Evropské unii 435 190 běženců, v roce 2014 to bylo již 626 065 a už tehdy tvořili pětinu z nich obyvatelé Sýrie. V roce 2015 se k nim přidali také běženci ze Severní Afriky (Hympl, 2015). Jak v roce 2016, tak i v roce předchozím dosáhl počet žadatelů o azyl přes milion. Česká republika není ani

dnes preferovanou zemí, a tak je počet žádostí nízký – za rok 2016 to bylo necelých 1400, a to především z Ukrajiny a Iráku. Naopak nejatraktivnějšími státy jsou Německo, kde jich bylo registrováno nejvíce, poté Švédsko, Rakousko a další, přičemž nejvíce žadatelů je ze Sýrie, Afghánistánu a Iráku. Z evropských zemí jde pak o Albánii a Kosovo. V rámci integrace poskytla Česká republika mezinárodní ochranu rodině z Iráku, která utíkala z města napadeného IS (Zachová, 2017).

Ne všechny žádosti o azyl jsou vyřízeny kladně. Na území EU jsou zřízené tzv. „krizové hotspoty“, které pomáhají zvládat kontrolu splnění podmínek a následné registrování žádostí. Na těchto místech provádějí zdravotní prohlídku a snímají otisky prstů. Tím tak urychlují proces odbavování uprchlíků. Ti, kteří nesplňují podmínky, jsou dočasně umístěni v centrech, kde následně čekají na návrat do rodné země. Pokud získají povolení, tak na tři roky a nechávají si svou národnost. Poté může být obnoveno, což se rozhoduje na základě situace, která panuje v jejich zemi původu (Zachová, 2017).

Podle Robejška, člena Správní rady institutu 2080, největším problémem s nově přichozími migranty je, že si naše evropská společnost myslí, že uprchlíci poznají fungování demokracie a na všechny své dosavadní zvyky a hodnoty zanevrou, zapomenou na to „zlo“. Jenomže většina migrantů míří do Evropy, aby získali náš životní standard, ale zachovali si své dosavadní zvyky. *„Běženci své domovy opouštějí často s prázdnýma rukama, ale svoje pravidla a chování mají v hlavě. To je jejich zavazadlo, jež nikdy neztratí.“* Podle biografie obyvatel Blízkého východu je možné usuzovat, že tito lidé nefungují podle zvyklostí západní společnosti. Domluvy neberou nijak vážně, jelikož jsou zvyklí na mnohem tvrdší zacházení než u nás. Nějaké upomínky a výzvy je nevydělají. Také si velmi rychle všimají fungování naší společnosti v tom, jak je kladen větší důraz a upřednostňování těch, kdo její normy a zákony porušují než na toho, kdo je dodržuje. Čím větší prohřešek, tím větší pochopení pro ně mají například soudci a psychologičtí znalci. Demokracie totiž dovoluje mnoho, ale žádá až příliš málo. Díky migrační vlně se může stát, že demokracie bude v mocensko-politickém slova smyslu neudržitelná. Proto je nutné, aby evropské vlády chránily své zvyky

a společnosti. Jenže to také znamená nadřazovat se jiným, ale to není snadné, protože každému člověku, který žije anebo chce v demokracii žít, náleží stejná práva jako těm, co se v ní narodili. Jenže pokud se tu v důsledku migrace začne pohybovat stále více těch, kteří nerespektují psaná, natož nepsaná pravidla, a navíc zjistí, že se naše společnost proti tomu nijak nebrání, bude to mít fatální důsledky (Robejšek, 2015).

6.2. Teroristické útoky

Mezi nejhorší dopady na evropskou a potažmo českou společnost můžeme s jistotou zařadit především teroristické útoky na bezbranné civilisty. Internetový časopis Britské listy uvádí, že podle Europolu došlo mezi lety 2011-2014 k 746 teroristickým útokům a jen 8 z nich bylo motivováno nábožensky. Mylně se někdy domníváme, že jsou útoky orientovány nábožensky, spíše jde o etnické a nacionalistické motivy (Krish, 2015).

6.2.1. Charlie Hebdo, Paříž 2015

Těmi nejvýraznějšími jsou bezpochyby útoky v centru Paříže, které nebyly jediné. Celosvětově se jich v roce 2015 a 2016 událo mnoho, ale zaměříme se na ty evropské. Sedmého ledna, nedaleko náměstí Bastilly v Paříži v ulici Nicolas-Appert se odehrál první teroristický útok roku 2015. V redakci Charlie Hebdo zaútočili tři ozbrojení atentátníci, kteří zavraždili 12 lidí a mnoho dalších vážně zranili. Členy redakce si jmenovitě postupně vyvolávali a vzápětí zastřelili. Lidové noviny se domnívají, že se jednalo o útok za účelem pomsty proroka Mohameda, kterého karikaturisté ve svém časopisu zesměšlili. Útočníci totiž vykřikovali „Pomstili jsme proroka!“ a „Zabili jsme Charlie Hebdo!“ Tento útok se zapsal do francouzských dějin jako nejkrvavější útok od druhé světové války, což se ale vzápětí změnilo (Slezáková, 2015).

6.2.2. Ruské letadlo 2015

Ruské letadlo bylo sestřeleno islamisty 31. října 2015. Na palubě bylo 224 civilních cestujících, kteří se vraceli z dovolené z Egypta zpět do Ruska, konkrétně do Petrohradu. Tomu, že se skutečně jednalo o teroristický útok, nasvědčuje kolmý pád letadla. Opět se jedná o jednu z největších tragédií, tentokrát leteckou (Lidovky.cz, 2015).

6.2.3. 13. listopad, Paříž 2015

Útok na Charlie Hebdo jistě předčil útok ze 13. listopadu v Paříži. Zde zaútočilo sedm teroristů najednou a hned na šesti místech. Podle informací z 19. listopadu si tento útok vyžádal až 129 obětí a stovky lidí bylo zraněno. Atentátníci použili jak stříelné zbraně, tak bomby. Zaútočili v koncertním sále Bataclan, na stadion Stade de France, kde zrovna probíhal fotbalový zápas, v restauraci s rychlým občerstvením a v kavárně, kde podle svědků vykřikovali „Alláhu Akbar“ (Bůh je převeliký). Prezident François Hollande nechal bezprostředně po útoku uzavřít veškeré francouzské hranice. Druhý den vyhlásil třídní smutek a bezpečnostní opatření bylo na nejvyšším stupni. Ihned

samozřejmě reagovala celá Evropa, po celé Evropě začalo pátrání po přeživších útočnících. Úspěšná byla belgická policie, která zatkla několik svých belgických občanů vyznávajících islám. Byli také identifikováni sebevražední útočníci, kteří se sami odpálili. François Hollande se sešel s prezidentem Barackem Obamou a Vladimírem Putinem, aby vytvořili koalici proti boji s Islámským státem. Následně také francouzské letectvo začalo bombardovat místa pod správou IS ve městě Rakka v Sýrii. V následujících dnech po útoku francouzská policie provedla razii na předměstí Saint-Denis, kde zneškodnila několik atentátníků, včetně organizátora útoků ze 13. 11. 2015. Na místě se odpálila i jeho sestřenice (Lidovky.cz, 2015).

6.2.4. Brusel, 2016

Na bruselském letišti Zaventem vybuchly 22. března 2016 dvě exploze, které měl na svědomí sebevražedný atentátník. Na místě byla i třetí nálož, kterou ovšem policie včas našla. Podle některých svědků události se na letišti ještě před výbuchy střílelo, což dokládá i nález samopalu. Po necelé hodině byla napadena stanice metra Maelbeek. Celkem zemřelo 34 lidí a necelých 350 jich bylo zraněno. K útokům se opět přihlásil Islámský stát (Lidovky, 2016). Zajímavostí jistě je, že útoky se staly pouhé čtyři dny poté, co byl zatčen atentátník z Paříže, z 13. listopadu, Salah Abdeslam (Týden, 2016).

6.2.5. Nice, 2016

Ve Francii 14. července právě probíhaly oslavy státního svátku Dobytí Bastily, když při večerním programu zaútočil na dav lidí muž původem z Tuniska, který už ale několik let žil ve Francii. Mohamed Lahouaiej Bouhlel byl 31letý ve Francii už známý recidivista, který měl zkušenosti s násilím, krádežemi a s výhrůzkami. Když kolem půl jedenácté večer lidé čekali na slavnostní ohňostroj, Bouhlel najel nákladním autem na promenádu do zmíněného davu lidí. Když po dvou kilometrech zastavil, svou smrtící jízdu zakončil ještě střelbou, až poté byl zadržen policií. Na následky zranění nakonec zemřelo 85 lidí. K útoku se nakonec přihlásil Islámský stát. Paradoxně útočník žil řadu let v Paříži a podle jeho bývalých sousedů nebyl žádný zarytý muslim, který by se modlil a chodil do mešity. Před tím, než byl policisty zastřelen, měl vykřikovat známé spojení „Alláhu Akbar“ (Lidovky, 2016).

6.2.6. Berlín, 2016

K dalšímu útoku došlo tentokrát v Německu, v jeho hlavním městě Berlíně. Dne 19. prosince najel kamion při vánočních trzích na náměstí Breitscheidplatz do lidí. Tento útok je pro nás ojedinělý tím, že při něm zemřela první Češka, která už nějaký čas

v Německu žila a pracovala. Podle prvních informací kamion řídil Polák Lukasz Urban, ovšem i ten se stal obětí útoku. Řidičem, který ochromil Urbana, byl mladý muž z Tuniska, Anis Amri. V Německu usiloval o azyl, který mu byl ovšem zamítnut, a měl být vyhoštěn. Jenže byl bez dokladů a Tunisko nepotvrdilo, naopak odmítalo, že by mělo jít o jejich občana (Česká televize, 2016).

6.3. Ochrana vnějších hranic

Dalším z negativních dopadů je stavba plotů s ostnatými dráty podél hranic. Jednou ze zemí, která plot postavila, bylo Maďarsko. S výstavbou se začalo během července 2015. Do té doby stál obdobný plot již na bulharsko-turecké hranici. Délka plotu je 30 km. Maďarsko postavilo plot na hranici se Srbskem. Plot sahá v některých místech až do výšky čtyř metrů a délka dosahuje až 175 km (Česká televize, 2015).

Více plotů je postaveno mezi španělskými enklávami Ceuta a Melilla a Marokem v délce 18,7 km. Plot je také v regionu Evros podél hranice mezi Řeckem a Tureckem, má 10,5 km. Podle Amnesty International tyto ploty uprchlíky od cesty neodradí, pouze je nasměrují na jiné cesty, nejčastěji na moře, kde jich umírá daleko více než při překračování pozemních hranic. Například k 10. listopadu 2015 zahynulo v Egejském moři 512 osob, ve Středozemním moři zahynulo již přes 3500 osob. Ředitel Amnesty International pro Evropu a Střední Asii John Dalhuisen k výstavbám plotů řekl: „*Ploty rostoucí podél evropských hranic působí pouze porušování lidských práv a kladou překážky snaze zvládat proud uprchlíků humánním a organizovaným způsobem*“. Celá organizace bojuje proti plotům a bojům na hranici, kde vzrůstá počet zraněných. Jde o nelegální vytlačování žadatelů o azyl. Tato skutečnost se stala nedílnou součástí všech vnějších hranic EU, kudy vedou migrační cesty. Organizace nejen upozorňuje na problémy na hranicích, ale organizuje také mnoho petic, jež se týkají porušování lidských práv na hranicích, např. petice SOS Sýrie a mnoho dalších. (Amnesty International, 2015).

Uprchlíká krize, a nejen s ní spojené teroristické útoky vyvolaly velký strach mezi veřejností o své vlastní bezpečí. Díky Schengenskému prostoru⁵ nemá Evropa přehled, kdo se na jejím území pohybuje a teroristé se mohou lehce pohybovat mezi státy.

⁵ „Jedná se o území států, na jejichž společných hranicích nejsou vykonávány hraniční kontroly a které chybějící hraniční kontroly vyvažují komplexně pojatým systémem opatření v mnoha oblastech. Vnitřní hranice je možné v zásadě překračovat na jakémkoliv místě a v kteroukoli denní či noční hodinu. Ochrana hranic se soustředí na tzv. vnější schengenské hranice (pozemní hranice, mezinárodní letiště a mořské přístavy) a je doprovázena úzkou spoluprací členských států v policejních, justičních, vízových a dalších záležitostech včetně přísných pravidel ochrany osobních údajů.“ (Ministerstvo vnitra ČR)

Švédsko zareagovalo tím, že začalo prověřovat všechny cestující, kteří míří do země. Dopravci musí kontroly provádět pod hrozbou pokuty. Samozřejmě jim to ztěžuje práci, a tak toto opatření kritizují. Dánsko zavedlo pasové kontroly na hranici s Německem. Švédsko pasovou kontrolu zavedlo prozatím na hranici u Malmö. K 4. lednu 2016 hraniční kontroly zavedly i země jako Německo, Rakousko, Francie nebo Belgie. Při jednání s eurokomisařem pro vnitro se ministři Švédska, Dánska a Německa dohodli a shodli, že takováto opatření mají fungovat jen po nezbytně dlouhou dobu. Ovšem nikdo neurčil, jak bude tato doba dlouhá. Morgan Johansson, švédský ministr spravedlnosti, připomíná, jak Schengen prokázal svou užitečnost a je tedy důležité ho i nadále v budoucnu zachovat (Česká televize, 2016).

7. Evropské hodnoty

Současný vývoj na Blízkém východě přináší pro Evropu a Evropany několik velkých problémů, přičemž na jejich řešení nejenom nepanuje shoda, ale evropskou společnost výrazně polarizují. Nejvýznamnějšími problémy jsou nezvládnutý problém uprchlíků

a terorismus. Kromě svých primárních projevů nám tyto problémy nastavují zrcadlo, ve kterém se ukazují sekundární, z dlouhodobého hlediska pravděpodobně důležitější otázky: Kdo jsme? Co chceme? Co drží evropskou společnost pohromadě? Ve veřejném prostoru se jako důvod odmítání uprchlíků uvádí, že my (Evropané) jsme křesťané, oni (uprchlíci) jsou muslimové. I když ani jedno ani druhé konstatování není stoprocentně pravdivé, vyvstávají z něj další otázky. Jsme skutečně křesťané? Když ano, co to znamená, být křesťanem? Evropští lídři odmítli zmínku o křesťanských zdrojích západní civilizace v evropské ústavě,⁶ a i když u počátku zrodu evropských společenství byli křesťanskodemokratičtí politici, ti současní nemají s křesťanstvím nic společného. Když tedy křesťanství není tím, co evropskou společnost sdružuje, tak co to je? Další možností jsou hodnoty. Existuje něco, co bychom mohli označit jako „evropské hodnoty“, tj. hodnoty společné všem nebo alespoň převážné části Evropanů⁷? Migranti, a především ti z Blízkého východu prý naše, evropské hodnoty, narušují, nedodržují ani nepodporují a snaží se je přetvářet a vnutit nám ty své. Ovšem téměř nikdo nespécifikoval, co představuje naše, potažmo evropské hodnoty. Někteří mají jasno, odkud by měly pocházet, druhá věc je jejich dodržování. A uvědomovali bychom si tyto základní hodnoty, když by nepřicházel někdo s odlišnými? A je to tak moc špatně, že přicházejí s jinými? Nejen tyto otázky jsem se snažila zodpovědět v této kapitole, ke které se pojí také dotazníkové šetření, kde lidé odpovídali, jaké jsou jejich osobní hodnoty.

Pojem hodnota je jedním z těch, které jsou velmi často používané a diskutované v několika směrech a oborech. Mezi ty nejdůležitější patří například psychologie, sociologie či filosofie. Ovšem termín původně pochází z matematiky a ekonomie. Když má něco hodnotu, většinou tím myslíme, že je to něco důležitého. Hodnoty pojímáme jako hodnocení, posuzování, srovnávání – co je špatné nebo naopak dobré, dokonce i co je morální a co ne (Prudký, 2004). I psychologický slovník vykládá pojem hodnota jako

⁶ V referendu ve Francii a Holandsku byla odmítnuta, a proto nevstoupila v platnost

⁷ O významu problematiky svědčí průzkum hodnot v letech 1981, 1990, 1999 a 2008, na celoevropské úrovni organizovaný European Values Study (European Values Study, 2015).

názor, na to, co je žádoucí a co ne, také to může být vlastnost, kterou přikládáme určitému objektu, činnosti, situaci ve spojitosti s uspokojováním vlastních potřeb (Hartl, 1993).

Nauka, která se zabývá studiem hodnot je axiologie. Konkrétně je to nauka o původu a povaze hodnot. Ať už jsou etické, mravní, estetické a další. Tuto filosofickou disciplínu ve 2. polovině 19. století rozvíjel H. R. Lotze. Axiologie říká, že „hodnoty jsou nezávislé na bytí, nemají skutečnou existenci, ale „platí“ – vytvářejí vlastní říši platnosti“ (Leporelo.info, 2016). Nejaktuálnější a zřejmě i nejsrozumitelnější vysvětlení pojmu „hodnota“ nacházím u Prudkého. Říká, že pojem je „*vždy spojen s postižením významu objektu (činnosti, chování, konceptu, rozhodování, volby, prognózy, vize, taktiky a strategie, a i sebe sama, svého vlastního chování a prožívání a stejného u druhých lidí)*“, (Prudký, 2004).

Toto téma je velmi špatně uchopitelné, protože vnímání hodnot, ať jsou jakékoliv, je velmi subjektivní. Co považuji za hodnotné já, nepovažuje druhý, i když v každém náboženství platí zákaz někoho zabít. Stejně je to s otázkou, odkud tyto hodnoty přišly. Hodnoty se objevují snad v každém hledisku, které Vás napadne. Mohu zmínit například hledisko etické, filozofické, ekonomické, psychologické, politologické a sociologické. Vymyslela si je a začala hlásat Evropská unie, nebo jsou kořeny mnohem hlubší? Podle mého názoru tyto myšlenky pochází z náboženské víry, nebo jsou s ní spojeny.

Karel Veliký byl ve středověké Evropě velmi významným a obdivovaným panovníkem, který ovládal území velkého množství dnešních států, jako je Francie, Belgie, Nizozemsko, Švýcarsko, západní část Německa, Itálii, Korsiku, Baleáry a severovýchodní Španělsko. Jeho hodnotami byly především ochrana víry před pohany a nevěřícími a význam vzdělání, který chtěl stále zvyšovat. Projevovalo se to například nařízením, aby diecéze a kláštery nabízely možnost studia literatury všem, kteří nějakým způsobem projeví zájem a talent k učení. Založil školu, četl, vedl debaty o matematice, astronomii i o klasických dílech a teologii. Mnoho dalších panovníků si z Karla Velikého bralo velký příklad pro svoji následující vládu a hodnoty přebírali (Rodinná encyklopedie světových dějin, 2000).

Další velmi významnou osobou, která připomíná, co by křesťané měli ctít, je papež František, který získal cenu Karla Velikého. Ta se uděluje lidem, kteří se zasloužili právě o evropské hodnoty. Za nejdůležitější hodnotu považuje mír a jeho udržování. Mnohokrát hovořil o „rozkouskované třetí světové válce“ a je tedy velmi důležité o

míru mluvit a povzbuzovat se k němu. Zajímavostí je, že papež není Evropan, a přesto získal velmi významnou, již zmiňovanou, evropskou cenu. Tu si vysloužil především za promluvu ve Štrasburku, kde oslovil celou Evropu „*ve velmi širokých a povzbudivých perspektivách. Papež dovedl naznačit pevnější, hlubší a krásnější horizonty a hodnoty: úcta k člověku, úsilí o solidaritu se všemi národy, ..*“ To jsou důležité hodnoty, které je třeba ctít, dodržovat a dále rozvíjet. Dále jde o hodnoty jako svoboda, právo a demokracie (Radiovaticana.cz, 2015).

Hodnoty, které pochází z křesťansko-židovské a antické tradice, které mohou být různě formulované, jsou pro nás tedy těmi základními. Ovšem nejen pro Evropu, ale i Spojené státy americké. Ne všichni s tímto postojem souhlasí. Podle Schwarzenberga jsou „evropské hodnoty“ mylným pojmem. Dáváme je totiž jako protiklad hodnotám Spojených států. Proto zdůrazňujeme, že jsou evropské. Ještě před třiceti lety, kdy obě strany čelily nebezpečí komunismu, měly hodnoty obdobné, ne-li stejné (Schwarzenberg, 2006). To ostatně zmiňuje také Hloušek, který říká, že spojitost mezi hodnotami, kulturou a vlastně i politickými zájmy Evropské unie a USA je velká. Podle něj tato spojitost „*představuje konstantu historického vývoje, ale také nezbytnou podmínku pro úspěch Evropy jako subjektu mezinárodní politiky*“ (Hloušek, 2016).

Evropské hodnoty? Které hodnoty to vlastně jsou? Jak je uchopit, pojmenovat, rozčlenit? Téměř každý o "evropských" hodnotách mluví, ale mluví každý o tom samém? Nebo mluvíme všichni o něčem, na co máme každý svůj osobní a zcela specifický názor? Máme brát v potaz hodnoty individuální nebo skupinové nebo národní anebo až mezinárodní? Jsou stejné? Odlišné? A jak moc? Hodnoty existovaly již ve starověku, středověku, v poválečné Evropě, před fungováním Evropské unie, i po. Všechny jsou důležité, každé jistě velmi rozdílné. Například „nezabiješ“, je individuální, vnitřní hodnota chování, kodex nebo jen příkázání? Máme i my, jako Česká republika, své hodnoty? A pokud ano, jsou to zároveň i evropské hodnoty? Milan Zelený si také klade otázky, zda také hodnoty politických stran jsou hodnotami evropskými. Zda ano, jsou to hodnoty jen vítězných stran, jež jsou u moci, nebo také těch v opozici? S tím úzce souvisí další zajímavá a důležitá otázka, a to, kdo je nositelem těchto hodnot. Jsme to my, lidé, občané a voliči? A když si zvolíme svobodně a dobrovolně svého prezidenta, vlastně jakéhokoliv politika, je on nositelem těch našich, potažmo evropských hodnot? „*A když pak ty dotyčné nositele voliči „odvolí“, anebo oni sami skončí před soudem či ve vězení – zůstávají stále nosiči oněch hodnot?*“

Vede pak střídání nositelů hodnot též ke střídání „evropských“ hodnot?“ (Zelený, 2016).

Problém strachu z migrační vlny, rozebral bývalý prezident Václav Klaus. Podle něj vše máme vlastně jen z doslechu, co si přečteme ráno v novinách nebo vidíme večer ve zprávách, ale osobně jsme si ji nijak neprožili, jako například v jiných evropských státech a městech, jmenuje Maďarsko a Budapešť, Rakousko a Vídeň a Německo a Mnichov. Česká společnost by se měla zamyslet nad pasivitou vlády ohledně migrantů a více vyjadřovat své názory, aby vláda začala jednat ať už jakkoli, ale hlavně aby jednala. Také poukazuje naopak na politiky jako je kancléřka Merkelová a u nás pan Dienstbier – „fanatičtí promigranti“, kteří uprchlíky „vítají s otevřenou náručí“ a které také jinak můžeme nazvat „vítači“. Klaus je považuje za velmi egoistické osoby. Měli by hledět do budoucnosti a zamezit tomu, aby byla rozvrácena Evropa, její kultura a zvyklosti lidmi, kteří přicházejí s úplně jiným stylem a možná i smyslem života, z úplně jiných zemí a kontinentů. Naznačuje také, že migrační vlna se schyluje k dalšímu stěhování národů. A určitě tato vlna neustává, naopak se zvyšuje a „tsunami“ nás teprve čeká. Klaus také říká, že země, které byly sužované válkou a bídou, zde byly vždycky. Ano, mohou si tamní obyvatelé říci, že tam žít už nechtějí, a hledají lepší život v Evropě nebo kdekoliv jinde, ale toto je úplně jiná situace, nikdy to nevedlo k takové masové vlně migrace. Poukazuje na to, že migrace vždy byla výjimka v životě člověka, ale v této chvíli se z ní stává čin, který je na denním pořádku. Uprchlíky láká především sociální systém v Evropě, ale podle Klause je to jen vyústění toho, že v jejich rodné zemi něco nefunguje, oni sami selhali, ale místo toho, aby si to tam snažili napravit, tak chtějí přijít sem a v podstatě bez vlastní námahy si žít co možná nejlépe. Multikulturalismus je důležitý aspekt, ale světa, ne Evropy. Je skvělé, kolik kultur a civilizací ve světě můžeme najít, každá se vyznačuje něčím jiným. Ale měla by být zachována na svém původním místě. „*Nemá být definicí uvnitř jednotlivých zemí*“. Neodsuzuje například thajské restaurace v naší zemi, ale nesmí to rozvracet naši zem a zásadně měnit naši kulturu. Homogenita nemá být ve světě, ale v jednotlivých zemích. Často se můžeme dočíst, že migranti zaplní volná místa na trhu práce. Ale nejen u nás, ale i v celé Evropě je míra nezaměstnanosti vcelku vysoká, okolo 10 %. Potencionálních pracovníků máme mnoho ve svých zemích. Vlády by se naopak měly zajímat o to, proč jejich občané například nechtějí pracovat nebo jak mladé lidi lákat do tak málo oblíbených učňovských oborů, které ovšem jsou potřeba. To, že každý bude rozumět ekonomii, nám doma ucpaný vodovod neopraví. Schengenský prostor byl až moc

otevřený, doma máme také dveře, které zamykáme, ale tady ne. Není divu, že to dnes migrantům velmi pomáhá, a proto se narychlo hranice uzavírají a kontrolují. Pro nás, běžné občany bylo jistě pohodlné cestovat a poznat, že jsme v jiné zemi až podle nápisů na reklamách či značkách, ale jak to pro, tak každá věc má i to své proti (TV pořad *Partie*, 2016).

7.1. Hodnoty obyvatel České republiky

Hodnoty si vytváří, ctí a dodržuje nejen Evropská unie, ale také menší celek jako stát či jednotlivec. V České republice Centrum pro výzkum veřejného mínění provádí výzkum „Hodnotové orientace v naší společnosti“. Dotázaní srovnávali šest vybraných oblastí podle toho, jaký význam má pro ně samotné. Byly to oblasti: rodina, přátelé a známí, práce, volný čas, veřejná činnost a angažovanost a politika, náboženský život.

Tabulka 1 Umístění životních oblastí podle významu pro respondenta (%)

Oblast – Pořadí	1.	2.	3.	4.	5.	6.	neví
rodina	77	13	5	3	1	1	1
přátelé a známí	10	33	31	21	4	1	1
práce	9	38	25	20	5	2	2
volný čas	2	9	29	39	15	6	
veřejná činnost, angažovanost a politika	1	2	4	11	52	26	5
náboženský život	1	4	6	5	19	59	5

Zdroj: Centrum výzkumu veřejného mínění

Zároveň také bylo ve výzkumu dotazováno na pořadí některých hodnot. Šetření v projektu *Naše společnost*, ve kterém dotazující označují to, co je pro ně v životě hodnotné. Pro označení důležitosti je využívána čtyřbodová škála. Důležitost se přikládá hodnotám z oblasti rodinné, pracovní a společenskopolitické sféry a životního stylu.

Tabulka 2 Pořadí hodnot podle důležitosti pro respondenta (%)

Oblast	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	neví
pravda	27	18	16	13	10	7	5	2	2
svoboda jednotlivce	27	14	10	11	8	11	9	8	3
humanita	12	15	14	12	12	14	11	7	3

(lidskost)									
vzájemnost odpovědnost	10	14	15	13	15	10	11	11	3
rovnost mezi lidmi	7	16	11	12	11	11	11	17	4
spravedlnost sociálních rozdílů	10	8	11	12	15	11	16	14	4
solidarita s potřebnými	4	7	13	14	14	17	16	11	4
vlastenectví	3	6	8	10	12	16	16	25	4

Zdroj: Centrum výzkumu veřejného mínění

K tématu se vztahují také tabulky zpracované Rabušicem v roce 2009, které jsou obsažené v příloze č. 8 až č. 20, kde se dotazoval občanů České republiky na názory na různé dění ve společnosti, na důvěru několika institucí, ale především na to, co a jak moc je pro ně důležité, tedy hodnotné.

V České republice funguje nevládní instituce pod názvem Think-tank Evropské hodnoty. Tato instituce podle svých slov „pomáhá čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu“. Českou republiku chtějí vidět jako svobodnou, prosperující a hlavně bezpečnou zemi, která je zároveň důležitou součástí Západu. Své vize, cíle i hodnoty se snaží šířit a předávat dál prostřednictvím svých publikací, jelikož se věnují výzkumné a vzdělávací činnosti, také pořádání seminářů, školení nebo konferencí. Za primární hodnoty a prvky pro správné fungování liberální demokracie považují aktivní občany, zodpovědné politiky a politické strany, ale také soudržnou společnost, která hájí a sdílí hodnoty, jako jsou osobní svoboda, lidská důstojnost, rovnoprávnost a solidarita. (Evropské hodnoty, 2016)

Podle Hlouška se právě nacházíme ve fázi, kdy je ekonomická krize v eurozóně pociťována nikoli jako akutní, nicméně v podvědomí přítomná. Ale především migrační krize (Hloušek zdůrazňuje, že pro nás Čechy je to opravdu krize v pravém slova smyslu, tedy alespoň ji tak vnímáme) v nás konkrétně vyvolává potřebu tradiční evropské hodnoty ochraňovat především před „dekadentním Západem“, který chce vše pomalu zničit a vymýtit pomocí multikulturalismu a postmoderních dekadencí. Autor se ovšem pozastavuje nad tím, jaké ty „tradiční“ hodnoty chceme bránit, když v České republice chodí do kostela ani ne třetina obyvatel a zároveň se tedy hlásí ke křesťanským církvím, o levných pohřbech, které často nemají ani obřad, nemluvě. I přesto se nejen u nás

najdou politici, kteří začnou hlásat, že právě křesťanské hodnoty jsou pro nás ty nejtradičnější a nejaktuálnější. Ti potom slovně podporují stavění plotů na státních hranicích a zamezení tak příchodu migrantů, a to muslimských. Upozorňuje také na lidi, kteří jsou konzervativní, tradiční a dlouhodobě nábožensky založení, a tedy křesťanské hodnoty sami dodržují a hájí, ti by si například místo české a evropské majoritní společnosti dokázali představit soužití spíše s muslimy (samozřejmě ne radikály), nejvíce jim na tomto náboženství nevyhovuje polygynie.

Vraťme se k otázce, které hodnoty nás, jako národ opravdu spojují. Před dvěma sty lety to bylo jednoznačně náboženství. To společnost sjednocovalo, měla společné ideje a díky náboženství mohli také rozlišit „naše“ a to „druhých, cizí“. Jenže dnes je Evropa sekularizovaná, což neznamená, že by bylo náboženství zcela vymýceno, jen zmizelo jako politická instituce. Tato ideologie vymizela hlavně při totalitních hnutích ve 20. století v Evropě. Ovšem dnes ani multikulturalismus „*neposkytuje obecně akceptovaný zdroj hodnot*“, na kterých by se většina shodovala, přestože je to jeden z těch mírnějších pokusů o poskytnutí hodnot. Dle Hlouška už zbývá jen nacionalismus. Ten by mohl představovat právě ten prostředek, díky kterému je společnost pospolitá a občané soudržní. Protože spíše o sobě řekneme, že patříme k České republice než že k Evropě, případně Evropské unii. „*Nacionalismus je pro nás srozumitelný a vnímáme ho jako přirozený*“. Přesto ale autor říká, že není dobré, aby naše hodnoty plynuly pouze z českého nacionalismu. Už jen proto, že se projevuje v tom pozitivním i negativním smyslu. Samozřejmě jsme velmi hrdí vlastenci, jakmile jde o nějaká sportovní utkání a ještě více, když jsou naši sportovci úspěšní. Ta horší stránka je, že odsuzujeme všechno, čeho se bojíme, anebo to, čemu prostě nerozumíme. Náš nacionalismus je složen především z českého jazyka a českých dějin. To také působí i jako obrana proti „těm z vnějšku“. Čeština je velkou bariérou, ale i reálná znalost českých dějin. Česká republika je v dnešní době společností, ve které žijí vcelku rozdílná individua, která mají různé kulturní, politické a třeba i sexuální názory. Jsme také společnost, která nemá mnoho velkých hodnot, na kterých bychom mohli budovat později nějaký konsenzus, společný postoj. Nesmíme opomenout ale naopak například určité procedurální shody, což je třeba svoboda slova nebo procedura voleb nebo osobní hodnoty, kde mezi ty nejpreferovanější patří rodina, i když v dnešní době neznamená představu manželství nebo dokonce vícegeneračního soužití. (Hloušek, 2016).

7.2. Dotazníkové šetření

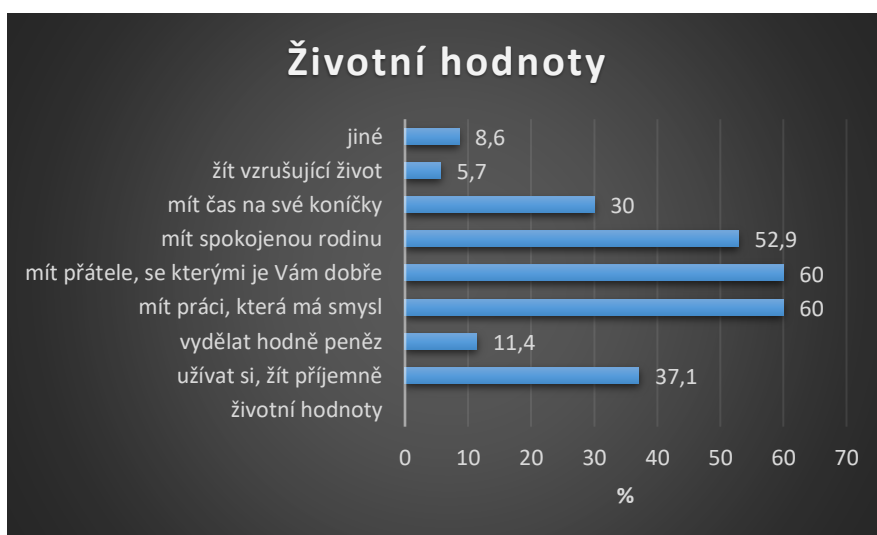
V rámci této práce jsem provedla dotazníkové šetření, ve kterém odpovídalo celkem 70 respondentů, z toho 43 žen a 27 mužů na otázky, které se týkaly jejich osobních hodnot, tedy toho, co pokládají za hodnotné ve svém životě.

Otázka č. 1 Co pro Vás znamená pojem hodnota? (Popište alespoň 3-5 klíčovými slovy) (Otevřená odpověď)

- to, co je pro mě důležité
- relativní pojem
- vnitřní uspokojení
- rodina
- práce
- peníze
- důležitost, smysl
- vzdělání
- štěstí
- bezpečí
- životní cíle
- zdraví
- finance, nemovitost, movitost
- to dobré, cenné
- „Hodnoty, které právě představuje ten člověk jsou to, co ho tvoří a dělají ho jedinečným“

Otázka č. 2 Jaké 3 hodnoty jsou pro Vás osobně nejdůležitější?

- užívat si, žít příjemně
- vydělat hodně peněz
- mít práci, která má smysl
- mít přátele, se kterými je Vám dobře
- mít spokojenou rodinu
- mít čas na své koníčky
- žít vzrušující život
- jiné

Graf 1 Životní hodnoty, Klára Dundrová, 2016

Otázka č. 3 Jakými hodnotami se ve Vašem životě řídíte? (Otevřená odpověď)

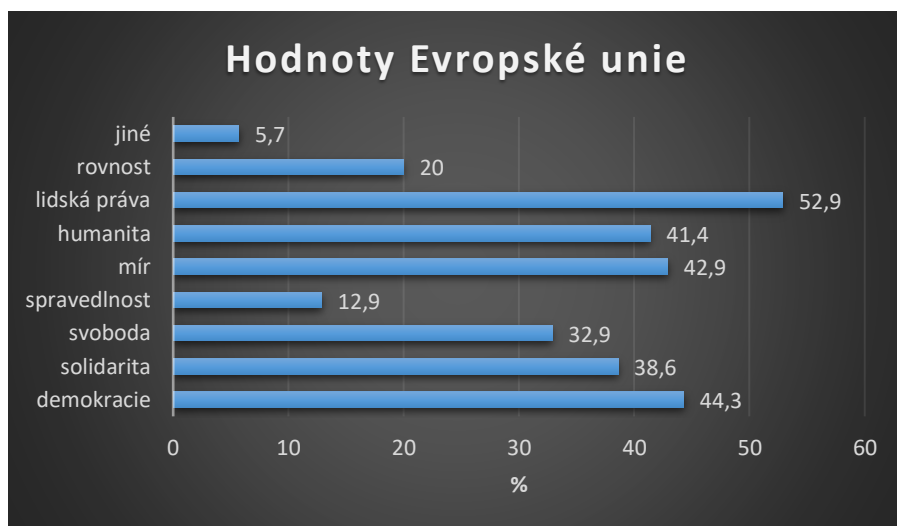
- rodinou a blízkými
- zodpovědnost
- láskou
- chovat se k lidem slušně
- úctou, respektem
- vzdělání
- spravedlností, férovostí
- dodržování morálních zásad
- nezklamat důvěru svých blízkých
- bez stereotypů

Otázka č. 4 Pro co byste byli ochotni zemřít? (Otevřená odpověď)

- pro rodinu
- pro své blízké
- pro nic
- pro osobu, kterou miluji
- pro své děti
- pro vyšší smysl
- pro lásku
- pro rodiče
- pro své hodnoty
- pro věčný život
- lepší budoucnost mých dětí
- pro zvířata a přírodu nikoli pro lidstvo

Otázka č. 5 Které hodnoty ctí a dodržuje Evropská unie podle Vás?

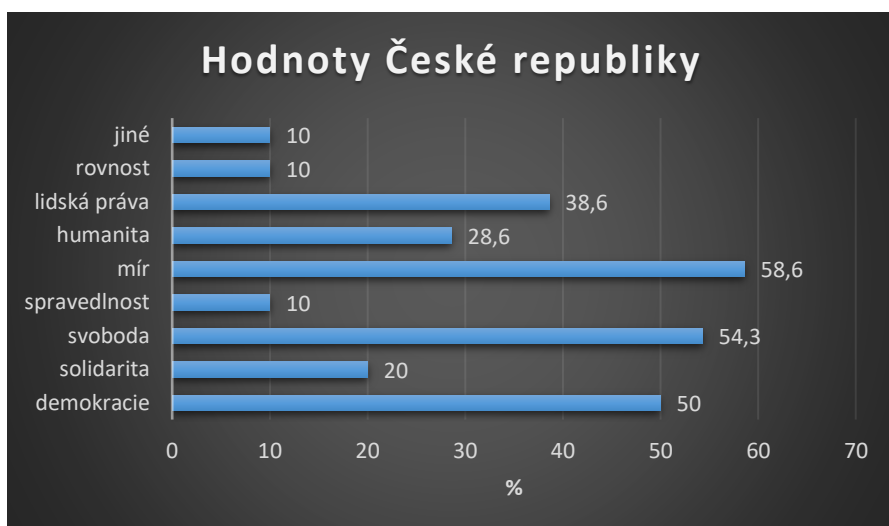
- demokracie
- solidarita
- svoboda
- spravedlnost
- mír
- humanita
- lidská práva
- rovnost
- jiné

Graf 2 Hodnoty Evropské unie, Klára Dundrová, 2016

Otázka č. 6 Které hodnoty ctí a dodržuje Česká republika podle Vás?

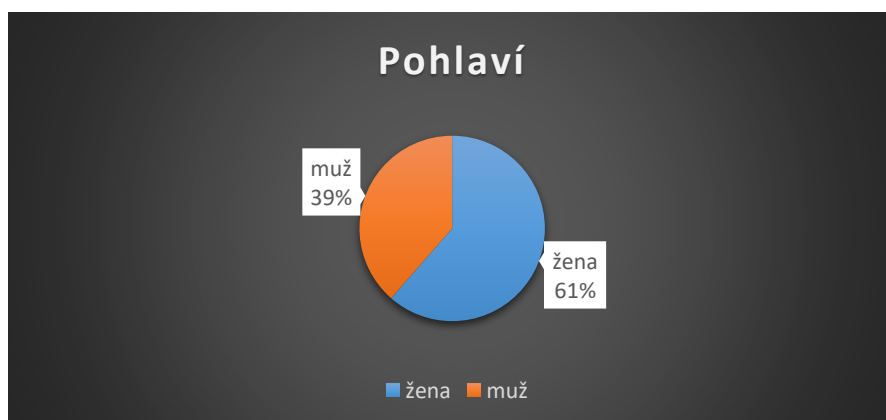
- demokracie
- solidarita
- svoboda
- spravedlnost
- mír
- humanita
- lidská práva
- rovnost
- jiné

Graf 3 Hodnoty České republiky, Klára Dundrová, 2016

Otázka č. 7 Jakého jste pohlaví?

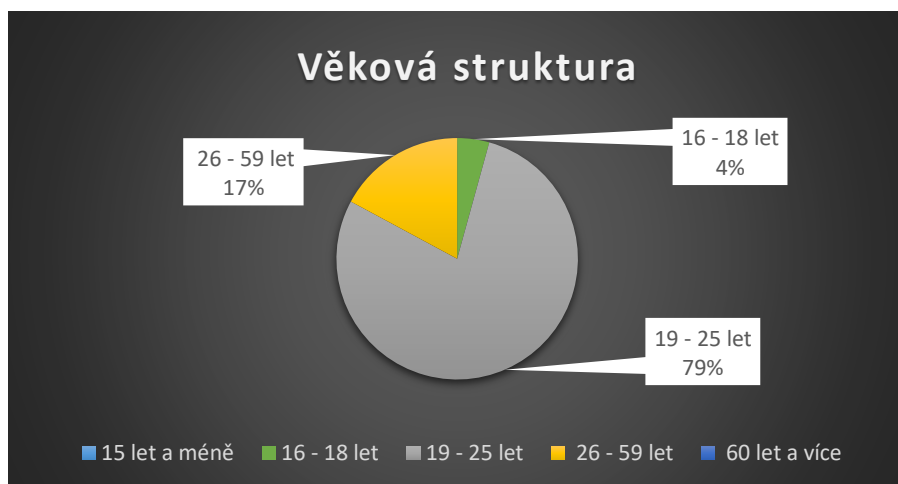
- žena
- muž

Graf 4 Pohlaví, Klára Dundrová, 2016

Otázka č. 8 Kolik Vám je let?

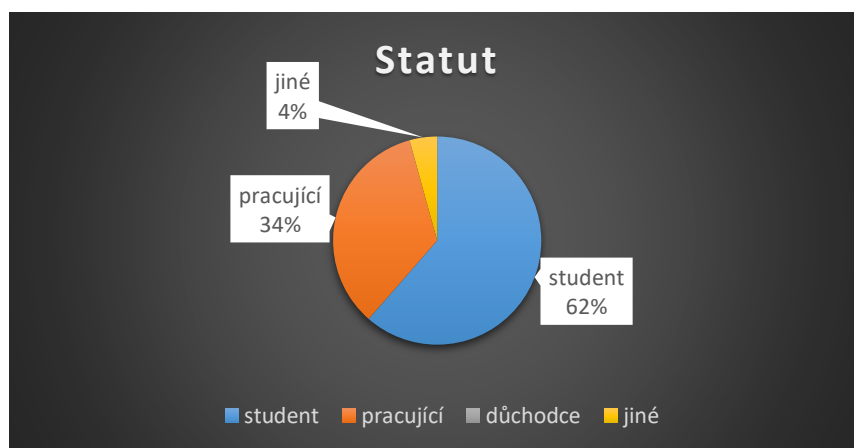
- 15 let a méně
- 16 - 18 let
- 19 - 25 let
- 26 - 59 let
- 60 let a více

Graf 5 Věková struktura, Klára Dundrová, 2016

Otázka č. 9 Jaký je Váš statut?

- Student
- Pracující
- Důchodce
- jiné

Graf 6 Statut, Klára Dundrová, 2016

Otázka č. 10 Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské s výučním listem
- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské
- jiné

Graf 7 Nejvyšší dosažené vzdělání, Klára Dundrová, 2016

7.3. Zhodnocení

Z dotazníkového šetření vyplynulo několik faktů. Mezi dotazovanými byli lidé, kteří upřednostnili smysluplnou práci a přátele před spokojenou rodinou. Očekávala jsem, že rodina bude mít až stoprocentní hodnoty. Možná by se dalo vysvětlení hledat v tom, že odpovídali převážně mladí, studující lidé, kteří ještě na rodinu úplně tak nepomýšlí, a naopak práce je pro ně na žebříčku hodnot číslo jedna. Lidé se nejčastěji řídí zodpovědností, spravedlností, láskou a respektem. Ovšem ne všechno podle nich Evropská unie, ale i Česká republika dodržuje. Evropská unie dle dotazovaných nejméně dodržuje hodnotu, jakou je spravedlnost. Naopak lidská práva jsou tou nejvíce

dodržovanou hodnotou. Česká republika má v těchto ohledech mnohem více problémů. Lidé cítí, že jsou zde dodržována lidská práva, svoboda, mír i myšlenka demokracie, ovšem už si nemyslí, že bychom byli solidární, že by si tu byli všichni lidé rovni a vládla tu spravedlnost, ačkoliv je považují za hodnoty, podle kterých se sami řídí. Otázka, pro co by byli ochotni zemřít, se může zdát trošku morbidní, ale věřím, že vedla k zamyšlení, co je pro nás tak důležité, že bychom za to byli schopni položit život. Nejčastěji odpovídali, že by život položili za rodinu, rodiče nebo své děti, ale v mnoha případech se objevovaly odpovědi jako například pro vyšší smysl, nebo nic. Nic není tak hodnotné, aby za to někdo položil život. Velmi mě zaujala odpověď, že by dotyčný/á položil/a život pro přírodu a zvířata, ale nikoli pro lidstvo. To je dle mého názoru velmi k zamyšlení.

8. Závěr

Cílem mé práce bylo nejprve přiblížit islám jako takový, odkud se vzal a co je pro něj typické a podstatné. Také jak ovlivňuje životy nejen muslimů, ale i nás, Evropanů. Věnovala jsem se událostem, které se staly v rámci Arabského jara ve státech severní Afriky a Blízkého východu. Zmiňuji se o zemích jako je Tunisko, Egypt, Libye, Bahrajn a Sýrie, ve kterých byly nepokoje zřetelné a poté se zvrhly až v občanské války, které volaly po změně režimu. Ne ve všech zemích boje skončily a dosáhly svého cíle. Například v Sýrii trvá válka dodnes, a právě ta byla jednou z příčin, proč lidé z Blízkého východu začali migrovat do Evropy ve velkém.

Na území Sýrie a Iráku vznikla již před lety organizace, která si říká Islámský stát. A jako stát se snaží chovat, jelikož má velmi propracovaný systém pro žití v tomto „státě“, jenž je podrobně popsán v jedné z podkapitol Islámského státu. Zjišťovala jsem také její historii, jak vlastně vznikala a kde. Právě tato organizace se hlásí k většině teroristických útoků, které se nejen v Evropě udály. Popisovala jsem ty nejzásadnější, které se staly během roků 2015 a 2016.

Migrace nám přinesla levnou pracovní sílu, což si jistě pochvalují zaměstnavatelé, ale také strach a velké obavy. Proudící davy muslimů jsou pro nás hrozbou, jelikož nevíme, kteří z nich mají co dočinění s teroristickou skupinou a zda nebudou verbovat své rekruty v řadách evropských muslimů. Proto některé státy z bezmoci začaly stavět na svých hranicích ploty, aby davy alespoň zpomalily. To ovšem mělo negativní dopad především na životy uprchlíků, kteří místo toho volili cestu po moři, která je velmi nebezpečná a mnoho z nich umírá.

Ačkoliv se migrace po uzavření balkánské trasy a dohodě s Tureckem zmírnila, tak problém je tu stále, protože zároveň stoupla migrace z Libye do Itálie. Migrační krize a teroristické útoky se jeví jako současný primární problém. Migranti a terorismus nám ale zároveň kladou otázky o nás, jací vlastně jako Češi i jako Evropané jsme, co nás spojuje, jaké jsou naše hodnoty. Evropané jsou rozděleni na dva nesmiřitelné tábory. Z dlouhodobého hlediska to bude nejspíše větší problém než problém migrantů a terorismu, které jsou řešitelné.

9. Seznam literatury

Tištěné zdroje

CROFTER, W., 2006. *Velká kniha islámu*. Čechtice, BVD, s. r. o. ISBN 80-903754-0-5.

ČEJKA, M., *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Praha, 2007. ISBN 978-80-87029-16-9.

FIŠTEJN, J., 2015. *Chalífát proti dějinám*. REFLEX, 29. 1. 2015, č. 5, s. 30-31. ISSN 1213-8991.

HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha 1993. ISBN 80-90 15 49-0-5.

HLOUŠEK, V. Evropa: Přirozený prostor našich hodnot. *Kontexty* č. 6. 2016. ISSN 1803-6988.

HYMPL, O., 2015. *Evropa a stěhování národů*. TÉMA, 12. 6. 2015, č. 24, s. 24-28. ISSN 2336-4815.

IBRAHIM, I. A., 2009. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. Praha, Islámská nadace. ISBN 978-80-904373-4-0.

KLAUS, V., WEIGL, J. *Stěhování národů s.r.o. Stručný manuál k pochopení současné migrační krize*. Olympia, 2015. ISBN 978-80-7376-422-7.

KLAUS, V., a kol. *Masová migrace. Záchrana, nebo zkáza Evropy?* Publikace č.23/2016. ISBN 978-80-87806-1.

LUNDE, P., 2004. *Islám*. Praha, Euromedia Group k. s. – Knižní klub. ISBN 80-242-1093-2.

MENDEL, M., 2015. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha, Academia. ISBN 978-80-200-2474-9.

MÜLLER, Z., 1997. *Islám*. Praha, NS Svoboda. ISBN 25-009-97.

PRUDKÝ, L. *Hodnoty a normy v české společnosti – stav a vývoj v posledních letech*. Praha, 2004. ISBN 80-7204-358-7.

RABUŠIC, L. *Hodnoty a postoje v ČR 1991-2008*. Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4952-9.

ROBEJŠEK, P., 2015. *Pátá kolona hledačů štěstí*. REFLEX, 6. 8. 2015, č. 32, s. 14-15. ISSN 1213-8991.

RODINNÁ ENCYKLOPEDIJE SVĚTOVÝCH DĚJIN. Praha: Reader's Digest Výběr, spol. s. r. o., 2000. ISBN 80-86196-19-4.

SCHWARZENBERG, K. Evropské hodnoty? Pojem, který nemám rád. 2006 *Občanský institut*, Bulletin OI č. 185. ISBN 80-86972-13-5.

WARNER, B., 2015. *Právo Šaría pro nemuslimy*. Brno, Tribun EU. ISBN 978-80-88089-18-6.

Internetové zdroje

AC24.CZ, ISIS – *Kdo sponzoruje Islámský stát v Iráku a Sýrii?* [online] 10. 8. 2014 [cit. 2015-4-12]. Dostupné z: <http://www.ac24.cz/zpravy-ze-sveta/4609-isis-kdo-sponzoruje-islamsky-stat-v-iraku-a-syrii>

AKTUÁLNĚ. CZ, *Islámský stát* [online] 30. 9. 2014 [cit. 2015-4-12]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/islamsky-stat/r~2770beae48d111e4973a002590604f2e/>

AMNESTY INTERNATIONAL, *Uprchlíci v ohrožení*, [online] 17. 11. 2015 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/news/1405/uprchlici-v-ohrozeni>

BBC: News World. Arab uprising: Country by country: Tunisia. [online]. 2012 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-124823157>

ČESKÁ TELEVIZE, *Syrská holčička se vzdává, foťák si spletla se zbraní*, 2. 4. 2015 [online]. [cit. 2015-6-21]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1517212-syrska-holcicka-se-vzdava-fotak-si-spletla-se-zbrani>

ČESKÁ TELEVIZE, *Odborník: Počty uprchlíků nerostou - Evropa nečelí nezvladatelné vlně*, 17. 6. 2015 [online]. [cit. 2015-6-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1537800-odbornik-pocty-uprchliku-nerostou-evropa-neceli-nezvladatelne-vlne>

ČESKÁ TELEVIZE, *Až tři čtvrtě milionu lidí požádá letos v Německu o azyl*, 18. 8. 2015 [online]. [cit. 2015-6-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1569183-az-tri-ctvrte-milionu-lidi-pozada-letos-v-nemecku-o-azyl>

ČESKÁ TELEVIZE, *Zákaz ilegálního vstupu*, 14. 7. 2015 [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1560622-zakaz-ilegalniho-vstupu-madarsky-plot-budou-lemovat-i-ziletkove-pasy>

ČESKÁ TELEVIZE, *Švédsko a Dánsko spustily pasové kontroly na hranicích*, 4. 1. 2016 [online]. [cit. 2016-1-7]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1648123-svedsko-a-dansko-spustily-pasove-kontroly-na-hranicich>

ČESKÁ TELEVIZE, *Kontroly uvnitř Schengenu mohou ještě přitvrdit*, 6. 1. 2016 [online]. [cit. 2016-1-8]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1650796-kontroly-uvnitř-schengenu-mohou-jeste-pritvrdit>

ČESKÁ TELEVIZE, *V Berlíně zadrželi podezřelého z podílu na útoku na vánoční trh*, 28. 12. 2016 [online]. [cit. 2017-4-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1996535-v-berline-zadrzeli-podezreleho-z-podilu-na-utoku-na-vanocni-trh>

GIBIŠ, V., 14. 7. 2016 *Vražedná jízda: útočník zabil v Nice 84 lidí, Češi mezi mrtvými nejsou*. Lidovky.cz [online] [cit. 2017-4-12]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/vrazedna-jizda-utocnik-zabil-v-nice-84-lidi-cesi-mezi-mrtvymi-nejsou-1fp-/zpravy-svet.aspx?c=A160714_233631_ln_zahranici_gib

IENCYKLOPEDIIE.CZ, *Chalífát* [online] 2014 [cit. 2015-4-14]. Dostupné z: <http://www.iencyklopedie.cz/chalifat/>

JEDLIČKA, P., 16. 6. 2014 *Islámský stát v Iráku a Levantě: vývoj, podoba, perspektivy*. Deník Referendum [online], [cit. 2015-5-2]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/18201-islamsky-stat-v-iraku-a-levante-vyvoj-podoba-perspektivy>

KRISH, J. A., 17. 11. 2015 *Muslims Do not Carry Out Most Terrorist Attacks*, Vocativ. [online], [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.vocativ.com/news/251821/muslims-terrorist-attacks/>

KROPÁČEK, L., 2017. *Encyklopedie migrace: Arabské jaro v Tunisku*. Encyklopedie.org [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://encyklopedie.org/arabske-jaro-v-tunisku/>

LEPORELO.INFO, *Axiologie* [online] 2016 [cit. 2016-5-12]. Dostupné z: <https://leporelo.info/axiologie>

LIDOVKY.CZ, *Ruské letadlo s 224 cestujícími se zřítilo. Islamisté hlásí, že ho sestřelili*. [online] 31. 10. 2015 [cit. 2015-4-12]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ruske-letadlo-s-224-cestujicimi-se-zritilo-pad-zrejme-nikdo-neprezil-1fe-/zpravy-svet.aspx?c=A151031_091350_ln_zahranici_ELE

LIDOVKY.CZ, *Teroristický útok na ruské letadlo? Nic než spekulace, ohradil se Kreml*. [online] 5. 11. 2015 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/teroristicky-utok-na-ruske-letadlo-nic-nez-spekulace-ohradil-se-kreml-1kw-/zpravy-svet.aspx?c=A151105_120642_ln_zahranici_msl

LIDOVKY.CZ, *Krvavé útoky v Paříži a hon na teroristy den po dni*. [online] 31. 10. 2015 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/prehledne-teroristicke-utoky-v-parizi-a-jejich-nasledky-den-po-dni-101-/zpravy-svet.aspx?c=A151119_155700_ln_zahranici_ELE

LIDOVKY.CZ, *„Zradil zemi, která nám dává všechno.“ Rodiště zabijáka z Nice je v šoku* [online] 16. 7. 2016 [cit. 2017-4-12]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/velka-zrada-rodiste-utocnika-z-nice-je-v-soku-f3k-/zpravy-svet.aspx?c=A160716_131503_In_zahranici_ELE

MINISTERSTVO VNITRA, *Aktuální informace o migraci* [online] 2016 [cit. 2016-25-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, *Základní informace o schengenské spolupráci* [online] 2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Encyklopedie států* [online] 2015 [cit. 2015-4-12]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/index.html

MÜLLER, M., 6. 11. 2014 *Děti i dobrodruhové. Islámský stát si vychovává novou generaci bojovníků.* Lidovky.cz [online], [cit. 2015-6-19]. ISSN: 1213-1385. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/islamsky-stat-verbuje-deti-a-vychovava-si-tak-novou-generaci-bojovniku-132-/zpravy-svet.aspx?c=A141107_145615_In_zahranici_mmu#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks

PARTIE, *Rozhovor s Václavem Klausem*, 3. 1. 2016 [online]. [cit. 2016-1-8]. Dostupné z: <http://play.iprima.cz/partie-3-1-2016>

RADIOVATICANA.CZ, *Federico Lombardi vysvětluje, proč papež přijal Cenu Karla Velikého* [online] 23. 12. 2015 [cit. 2016-5-15]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=22981>

SLEZÁKOVÁ, M., 7. 1. 2015 *Rekonstrukce útoku na list Charlie Hebdo*, Lidovky.cz. [online], [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/masakr-ve-jmenu-al-kaidy-rekonstrukce-utoku-na-list-charlie-hebdo-phx-/zpravy-svet.aspx?c=A150107_164105_In_zahranici_msl#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks

THE ECONOMIST. *The sword and the word.* [online] 12. 5. 2012 [cit. 2017-4-12]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/21554513?frsc=dg%7Ca>

THE UN REFUGEE AGENCY, *A million refugees and migrants flee to Europe in 2015*, 22. 12. 2015 [online]. [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/567918556.html>

TISCALI.CZ, *Útok na srdce Evropy: Série atentátů v Bruselu má tři desítky obětí* [online] 22. 3. 2016 [cit. 2017-4-12]. Dostupné z: <https://zpravy.tiscali.cz/utok-na-srdce-evropy-serie-atentatu-v-bruselu-ma-tri-desitky-obeti-272848>

TÝDEN.CZ, *Islámský stát má desítky výcvikových táborů*, [online]. 25. 11. 2014, [cit. 2015-5-2]. ISSN: 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/asie-a-oceanie/islamsky-stat-ma-desitky-vycvikovych-taboru-stale-pribyvaji_325274.html#VcJqsvntk1k.

TÝDEN.CZ, *Teror v Bruselu: muž na útěku. Nepoužitá bomba může být jeho* [online] 22. 3. 2016 [cit. 2017-4-12]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/teror-v-bruselu-policie-honi-atentatnika-ktery-prezil_376950.html

WIKIPEDIA.CZ, *Sahíh al-Bucháří* [online] 5. 3. 2015 [cit. 2017-4-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sah%C3%ADh_al-Buch%C3%A1r%C3%AD

ZACHOVÁ, A., 10. 1. 2017 *O azyl v EU zažádalo přes milion lidí. V ČR zůstává počet nízký*, Euractiv.cz. [online] [cit. 2017-3-17]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/cr-v-evropske-unii/o-azyl-v-eu-zazadalo-pres-milion-lidi-v-cr-zustava-pocet-nizky/>

ZELENÝ, M., 19. 2. 2016 *Co jsou „Evropské“ hodnoty?* [online] [cit. 2016-5-15]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/milan-zeleny.php?itemid=26917>

10. Přílohy

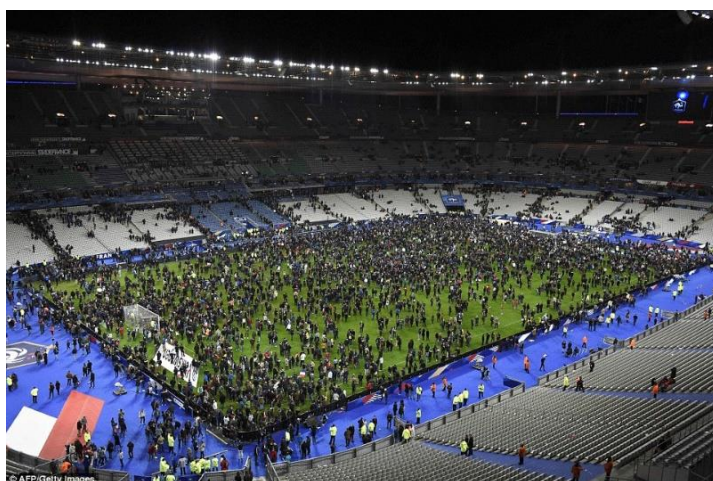
Příloha 1 Karikatura Mohameda Charlie Hebdo. Dostupné z: <https://www.bostonglobe.com/news/world/2015/01/14/reprisals-feared-charlie-hebdo-publishes-new-muhammad-cartoon/CBA1cL7XR9L7XGCvGZR0J/story.html>

Příloha 2 Karikatura radikála Charlie Hebdo. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/podivejte-se-tydenik-charlie-hebdo-vynikal-drsnym-humorem-a-vtipy-o-islamu-1-un-zpravysvet.aspx?c=A150107_142636_in_zahranici_sij

Příloha 3 Ošetřování zraněných po útoku v klubu Bataclan. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/386401-vsude-byla-krev-na-zemi-lide-popisuji-prezivsi-teroristicke-utoky-v-parizi.html>

Příloha 4 Útok na fotbalovém stadionu Stade de France. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/sport/sportsnews/article-3317836/France-Germany-supporters-brought-pitch-Stade-France-evacuated-following-terror-attack-Paris.html>

Příloha 5 Plot na maďarské hranici. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/madarsko-posle-k-jizni-hranici-dalsi-vojaky-opet-budou-stavet-ploty-111/zpravy-svet.aspx?c=A150912_204726_ln_zahranici_ELE

Příloha 6 Mladí rekruti IS. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/islamsky-stat-pripravuje-na-500-unesenych-deti-jako-detske-vojaky/>

Příloha 7 Vlajka IS s džihádisty. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/islamsky-stat-nazev-organizace-co-je-daes-f11-zahranicni.aspx?c=A160114_162810_zahranicni_aba

Příloha 8 Důležitost práce roce 2008 v %

Důležitost práce 2008 (%)		velmi důležitá	dosti důležitá	ne příliš důležitá	vůbec ne důležitá
Celkem		43 %	39 %	10 %	7 %
Pohlaví	muž	45 %	38 %	9 %	8 %
	žena	42 %	40 %	11 %	6 %
Věk	18-29	28 %	47 %	14 %	11 %
	30-44	58 %	36 %	4 %	1 %
	45-59	53 %	39 %	6 %	3 %
	60+	35 %	35 %	18 %	13 %
Vzdělání	základní	28 %	41 %	15 %	16 %
	vyučen(a)	44 %	38 %	11 %	7 %
	SŠ	44 %	43 %	9 %	4 %
	VŠ	59 %	35 %	6 %	1 %
Obec	Do 4999	49 %	37 %	10 %	5 %
	5000-19999	38 %	39 %	12 %	11 %

	20000-99999	42 %	43 %	12 %	4 %
	100000 +	42 %	40 %	10 %	9 %
Region	Praha	44 %	50 %	5 %	1 %
	Čechy	43 %	38 %	12 %	8 %
	Morava	44 %	37 %	11 %	8 %

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 9 Důležitost rodiny v roce 2008 v %

Důležitost rodiny 2008 (%)		velmi důležitá	dosti důležitá	ne příliš důležitá	vůbec ne důležitá
Celkem		81	16	2	0
Pohlaví	muž	74	22	3	0
	žena	87	11	1	0
Věk	18-29	71	26	3	0
	30-44	87	11	1	0
	45-59	84	13	2	1
	60+	83	13	3	1
Vzdělání	základní	73	25	2	0
	vyučen(a)	81	16	3	1
	SŠ	85	13	2	0
	VŠ	86	14	1	0
Obec	Do 4999	82	15	3	0
	5000-19999	84	12	2	1
	20000-99999	80	18	1	0
	100000 +	80	19	2	0
Region	Praha	81	17	2	0
	Čechy	79	17	3	1
	Morava	84	14	2	0

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 10 Důležitost přátel a známých v roce 2008 v %

Důležitost přátel a známých 2008 (%)		velmi důležitá	dosti důležitá	ne příliš důležitá	vůbec ne důležitá
Celkem		40	51	9	1
Pohlaví	muž	40	49	11	1
	žena	39	52	8	1
Věk	18-29	51	42	6	1
	30-44	39	51	10	0
	45-59	33	57	9	1
	60+	37	50	11	1
Vzdělání	základní	43	43	13	2
	vyučen(a)	36	55	11	1
	SŠ	44	49	6	1
	VŠ	46	49	5	0
Obec	Do 4999	40	50	10	0
	5000-19999	38	54	6	1
	20000-99999	33	53	13	1
	100000 +	48	46	6	0

Region	Praha	40	55	5	1
	Čechy	38	49	11	1
	Morava	42	51	7	1

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 11 Důležitost politiky v roce 2008 v %

Důležitost politiky 2008 (%)		velmi důležitá	dosti důležitá	ne příliš důležitá	vůbec ne důležitá
Celkem		5	15	41	39
Pohlaví	muž	5	17	43	35
	žena	5	13	39	43
Věk	18-29	3	12	40	45
	30-44	5	14	42	38
	45-59	6	15	42	37
	60+	6	19	38	36
Vzdělání	základní	1	9	37	53
	vyučen(a)	4	15	40	41
	SŠ	5	15	42	39
	VŠ	15	25	47	14
Obec	Do 4999	4	15	42	39
	5000-19999	6	12	35	47
	20000-99999	4	16	44	36
	100000 +	6	18	41	36
Region	Praha	8	14	49	30
	Čechy	5	15	39	41
	Morava	5	16	40	40

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 12 Důležitost náboženství v roce 2008 v %

Důležitost náboženství 2008 (%)		velmi důležitá	dosti důležitá	ne příliš důležitá	vůbec ne důležitá
Celkem		6	13	24	57
Pohlaví	muž	3	8	26	52
	žena	9	16	22	52
Věk	18-29	5	8	22	65
	30-44	5	8	24	63
	45-59	5	14	24	57
	60+	10	21	25	44
Vzdělání	základní	9	16	27	47
	vyučen(a)	5	11	24	59
	SŠ	7	13	22	58
	VŠ	6	11	25	57
Obec	Do 4999	6	16	27	51
	5000-19999	9	11	20	60
	20000-99999	6	10	20	63
	100000 +	3	11	26	60
Region	Praha	2	12	28	58
	Čechy	5	12	22	62

	Morava	10	14	27	49
--	--------	----	----	----	----

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 13 Názory na potřebu změn v naší společnosti v roce 2008 v %

Názory na potřebu změn v naší společnosti 2008 (%)		Společnost je třeba radikálně změnit revoluční akcí	Společnost musí být postupně zdokonalována reformami	Společnost musíme udatně bránit proti všem změnám
Celkem		13	76	12
Pohlaví	muž	12	77	11
	žena	13	74	13
Věk	18-29	13	74	13
	30-44	12	75	12
	45-59	13	77	11
	60+	12	77	11
Vzdělání	základní	20	64	16
	vyučen(a)	15	71	14
	SŠ	8	83	9
	VŠ	8	89	3
Obec	Do 4999	13	78	9
	5000-19999	13	70	17
	20000-99999	10	78	11
	100000 +	13	76	12
Region	Praha	15	79	7
	Čechy	13	76	11
	Morava	11	75	14

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 14 Důvěra v Evropskou unii v roce 2008 v %

Důvěra v Evropskou unii 2008 (%)		velmi vysoká	značná	ne moc velká	vůbec žádná
Celkem		5	35	39	20
Pohlaví	muž	5	40	37	19
	žena	6	31	41	22
Věk	18-29	8	42	35	15
	30-44	4	37	39	20
	45-59	5	33	38	25
	60+	5	29	45	21
Vzdělání	základní	5	39	36	20
	vyučen(a)	5	33	38	24
	SŠ	5	35	42	18
	VŠ	9	42	40	9
Obec	Do 4999	6	29	40	25
	5000-19999	5	34	37	24
	20000-99999	4	42	42	12
	100000 +	7	40	37	16
Region	Praha	4	36	45	15

	Čechy	6	35	38	21
	Morava	5	36	38	21

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 15 Postoj k terorismu v roce 2008 v %

Postoj k terorismu (%)		Za určitých okolností může být terorismus oprávněný	Terorismus musí být vždy odsouzen	Ani jeden z výroků
Celkem		5	88	7
Pohlaví	muž	6	87	7
	žena	4	89	7
Věk	18-29	7	85	8
	30-44	6	87	7
	45-59	4	90	6
	60+	3	91	6
Vzdělání	základní	6	86	8
	vyučen(a)	4	90	6
	SŠ	5	87	7
	VŠ	7	84	8
Obec	Do 4999	8	85	8
	5000-19999	3	89	8
	20000-99999	5	91	4
	100000 +	4	89	7
Region	Praha	5	84	11
	Čechy	5	86	9
	Morava	5	93	2

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 16 Názor na pracovní migraci v roce 2008 v %

Názor na pracovní imigraci 2008 (%)		pustit každého	pouštět, dokud jsou pracovní příležitosti	limity pro cizince	zakázat vstup cizincům
Celkem		9	34	48	9
Pohlaví	muž	10	37	42	10
	žena	8	31	53	8
Věk	18-29	14	35	44	7
	30-44	10	36	45	9
	45-59	8	34	52	6
	60+	6	32	49	14
Vzdělání	základní	10	28	53	9
	vyučen(a)	9	33	48	11
	SŠ	8	36	47	8
	VŠ	14	44	39	3
Obec	Do 4999	10	32	46	12
	5000-19999	6	31	51	13
	20000-99999	10	41	45	4
	100000 +	11	33	50	6

Region	Praha	8	39	49	4
	Čechy	7	36	45	11
	Morava	13	30	51	7

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 17 Kulturní život přistěhovalců v roce 2008 v %

Kulturní život přistěhovalců 2008 (%)		přistěhovalci narušují kulturní život země	střed	přistěhovalci nenarušují kulturní život země
Celkem		25	45	30
Pohlaví	muž	26	45	30
	žena	23	45	31
Věk	18-29	19	51	30
	30-44	24	42	34
	45-59	26	44	30
	60+	29	42	29
Vzdělání	základní	28	46	26
	vyučen(a)	26	43	31
	SŠ	24	43	33
	VŠ	14	56	29
Obec	Do 4999	25	42	33
	5000-19999	24	43	33
	20000-99999	18	52	30
	100000 +	29	45	26
Region	Praha	33	41	26
	Čechy	24	44	32
	Morava	23	47	29

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 18 Názor na kriminalitu přistěhovalců v roce 2008 v %

Kriminalita přistěhovalců 2008 (%)		přistěhovalci zhoršují problémy s kriminalitou	střed	přistěhovalci nezhoršují problémy s kriminalitou
Celkem		52	39	9
Pohlaví	muž	51	41	8
	žena	53	37	9
Věk	18-29	41	51	8
	30-44	48	42	10
	45-59	56	33	11
	60+	63	30	6
Vzdělání	základní	55	39	6
	vyučen(a)	52	38	10
	SŠ	52	39	9
	VŠ	44	46	10
Obec	Do 4999	58	34	8
	5000-19999	56	34	10
	20000-99999	41	49	10

	100000 +	49	41	9
Region	Praha	52	43	6
	Čechy	55	38	7
	Morava	48	40	12

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 19 Přistěhovalci jako hrozba pro společnost v roce 2008 v %

Přistěhovalci jako hrozba pro společnost 2008 (%)		přistěhovalci se v budoucnu stanou pro společnost hrozbou	střed	přistěhovalci se v budoucnu nestanou pro společnost hrozbou
Celkem		42	46	12
Pohlaví	muž	41	45	13
	žena	44	45	11
Věk	18-29	31	59	10
	30-44	42	43	15
	45-59	45	41	14
	60+	51	39	10
Vzdělání	základní	40	49	11
	vyučen(a)	46	43	11
	SŠ	43	46	11
	VŠ	30	52	18
Obec	Do 4999	42	44	13
	5000-19999	51	43	6
	20000-99999	33	57	10
	100000 +	42	42	16
Region	Praha	44	39	17
	Čechy	44	46	10
	Morava	39	47	14

Zdroj: Rabušic, 2009

Příloha 20 Zvyky a tradice přistěhovalců v roce 2008 v %

Zvyky a tradice přistěhovalců 2008 (%)		je lepší, kdy si přistěhovalci udržují své typické zvyky a tradice	střed	je lepší, kdy si přistěhovalci neudržují své typické zvyky a tradice
Celkem		28	47	25
Pohlaví	muž	29	47	24
	žena	28	46	26
Věk	18-29	26	56	18
	30-44	29	47	24
	45-59	27	43	30
	60+	30	40	30
Vzdělání	základní	35	46	19
	vyučen(a)	30	43	27
	SŠ	22	52	26
	VŠ	25	47	28

Obec	Do 4999	32	41	27
	5000-19999	33	44	23
	20000-99999	20	55	25
	100000 +	24	51	26
Region	Praha	28	46	26
	Čechy	34	46	20
	Morava	21	47	32

Zdroj: Rabušic, 2009